Масса а мехкашкара пролетареш, цхьангӀкхета!

ШИНАРИН, 16 декабрь 1969 шу. № 150 (4787). Мах 2 кап.

СЕРДАЛО
(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГӀалгӀай обкоман, Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДУЬЙНА

«Малгобекнефть» НПУ мехкдаьттадаьккхина чӀогӀа доархӀаш сибденш ю оператор Д. Д. Мамиргов. Цо болх бу участок массаза а тешаме хуьл. Ухх шера цуьнга хьоьзим хилийтабац цо шен белхан. Иза верте дуттача бригади ер шу доладелча дена планал совгӀа дахкха кӀаьрмах доьшуьш 76 эзар тонн я.

СУРТА ТӀА: болх беш ва оператор Д. Мамиргов.

А. Пономарева сурт.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленумах бола
ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1969 шера 15 декабре КПСС Центральни Комитета Пленум хилар.

Пленумо ла а дийгӀар йийца а йийцар СССР. Министрий Совета председатела заместитела, СССР Госплана председатела нов. Н. К. БАЙБАКОВА вь «1970 шера СССР халкъа боахам дегӀабоалабара планах» йолеи СССР Финансай министра нов. В. Ф. ГАРБУЗОВА вь «1970 шерарча СССР пачхьалкхен бюджетах» йолеи докладаш.

Цу дешаех йолча преноех къамаьлаш дир В. В. ЩЕРБИЦКЕ — Украински ССР Министрий Совета председатела, В. Ф. ПРОМЫСЛОВА — Моссовета исполкома председатела, Д. А. КУНАЕВА — Казахстана Компарте ЦК хьалхарча секретара, Н. П. КАЗАНЕЦА — СССР Ӏаьржача металлурге министра, В. С. ТОЛСТИКОВА — КПСС Ленинградски обкома хьалхарча секретара, Г. А. АЛИЕВА — Азербайджана Компарте хьалхарча секретара, И. И. КИСЕЛЕВА — Горьковски автомобильни завода директора, В. Д. ШАШИНА — СССР мехкдаьтта доаккхача промышленноста министра.

Пленумо ладийгӀар «Чурча а арахьарча а политика дакъе КПСС ЦК Политбюрос беча практически балхах» болча КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. БРЕЖНЕВА баьча хоамага.

КПСС ЦК Пленумо тӀайийцар дийцача дарригача дешай хьакъехьара боагӀаш бола соцам.

Пленума болх цу тӀа чакхбаьлар.

ОСМИЕВ СОСЕ ХЬАМЗАТА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА
НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА
УКАЗ

Советски литература дегӀаяхувлача дукхача шерашка хьинаре къахьегарахи вая ахоянтъа шу дизарца дуззадениен Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла

ОСМИЕВ Сосе Хьамзата — йоазонхочоа.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1969 шу, 12 декабрь.

КОКОРЕВ НИКОЛАЙ АФАНАСЬЕВИЧА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА
НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА
УКАЗ

Советски Эскара мутӀарашна волаш дукхача шерашка дика гӀуллакх дерахи вая шовзткъеи итт шу дизарца дуззадениен Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла

КОКОРЕВ Николай Афанасьевича — Нохч-ГӀалгӀай АССР гражданской обороны штаба начальнике.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1969 шу, 12 декабрь.

СОВХОЗА РАЦИОНАЛИЗАТОРАШ

Кхиэш дохача хӀана а тӀехь дукха балхаш кулгашка де дезаш хул. Уж еттача дахара дукха рационализаторски предложенеш балха юкъейоалаяь Наурски района хоисаш кхоча боахамашка.

Иштта укх шера цу района Ленина цӀерагӀча совхоза механизатораша шоай ницца реконструкци яь ПРВН-39000 яхача агрегате. Хьалха цу агрегато комсий гаьнаш латтах йоалха цийч мара мар, хӀаьта боахома рационализатораша цунна реконструкци яьчул тӀехьагӀа, ахьатарра кхо операци ю цо: жийчьена гаьнашта чиктелоьяш ю, кул тӀехьагӀа уж латтагӀа йохк.

Цу тайпарча цхьан агрегата дийнахь 50 сага билли бола болх бу хӀана.

Из пайдане кердалар балха юкъедоаладаьраш совхоза аьшк пхьар Селишев Певел, сварщик Алиев ЛомӀаьла, мастерско заведующи Бреславцев Виктор ба.

Г. АУШЕВ,
чхьагӀар доаккхача завода цеха начальник.

ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ
БОАХАМА РЕФОРМЕН

ДиъллагӀа шу да вай мехка экономически реформа чакхьяхьара тӀагӀевтта болх беш латта. Промышленни предприятей диъ дакъах кхо дакъа хӀанзле а планировани экономически стимулировани кердача хьалаш тӀа даьккхад.

Нохч-ГӀалгӀайчен промышленность дӀахо дегӀаяхувлара фактор а хинна дӀаэттай боахама реформа.

Пятилетка диъллагӀа шу чакхдоалаш кердача хьалашка болх беш хиннача 108 предприяте 86 процент продукци арахийцай, 99 процент пайда беннай.

Социалистически хӀалт мара хӀаннара принципаш юкъехкхьарча дуззадениа болхабахьтохаш тӀабож юкъьашарча партийни организацешта. Чакхьыначa отчетно-хоржамий собранешка хьахьеккар, парех дукхачар, керда хӀадехараш тейла а деш, шоай болх эрагӀаьккха. реформа хьалха ваьха экономически, технически организационни гӀуллакхаш чакхдоахача лаьгӀ иа белийташ тӀахьожам лоаттабеш дешаш КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхочаш а еш, наьха творчески хьинар производства эффективность лаккъара, къахьегама овсарле дӀахо лаккъара, технически прогресс юкъеккхаьара, пятилетка заданеш хадал хьалха кхочашъяра дукхагӀа тӀадерзале лийнай партийни организацеш.

Реформа хьалашка боахама партийни кулгалдара дика опыт Ӏоальй «Красный молот» завода, «Старогрознефть» НПУ, КПСС XXIII-ча съезда цӀерагӀча крекинг-завода, Химкомбината, Грозненски вагонни депо, кхьчар партийни организацеша.

Цунца цхьана фактаща хьахьекх, экономически реформа юкъенаьхарах цхьайолча предприятешкарча парторганизацей балха тӀа цӀенхаштта орагланаш хинна ца хилар. ХӀанз а массанахьа а къоастам боллаш хьетадьаьаш керда дӀадехарий майял. ХӀана а массанахьа а кхетадьаьаш, деш дола къамаьл моллагӀа хӀама кӀезиг-дукха тоаларах, моллагӀа хӀама цхьа бахьан никедарах ца хилар. Нехкар сонах латт аьнча, из латт, боахама проблемаш Ӏомалрен чакхьахарцарен никъ овладгара хувпарах. организационно-партийни идеологически балха дукха формаш методаши кеода дӀадехарашка хьежий хувпарах. Кадраш хьахаржари хьалхехара — хӀара парторганизацие организаторски балха тӀа керттерар. Цхьабакьда, реформа хьалашка предприяте эффективно болх белга Ӏалашде вӀаштӀехьаргдаш кӀоаргга экономически знанеш ца хуре. Доахе, парторганизацей эгтара хьалхара дехкар — производства кулгалхойи специалистийи экономически балхах бевзи бойийтар. производства экономика кӀоаргга анализ е, гӀуллакх Ӏедаи дарда тӀа дехаде уж Ӏомабар.

Дуккхача предприятешка боехка болх чакхбаьккхаб реформина кийче еча хана экономически дешар Ӏомалара.

ХӀана лаьгӀдалийтах из гӀуллакх, сатийна Ӏера цхьаккха бахьан деце а. Укх шера 11 бетта, масала, продукцена реализаци яра план 38 предприяте кхоачашбаьяц. болх беча цхьан сага лоархӀаш беш бола болх кӀезигбалийтаб 40 предприяте. дукхача коллективай юкъера алащ къахьегама овсарленал сихагӀа лакху. Цу хьашт 40 хӀана ил аьнна йолча заводи фабрикаш продукци хьалха хӀаьба лаккхбалийтаб, хӀаьта 60 сагтагача предприяте пайдаш дайа вилаш кхоачашьяла.

Уж дифбаш сатем бобем а экономически балха тӀа цӀенхаштта кхоачанбоарар хилара тешал деш а я. Вовргача балхлоша массаза а экономически дешар Ӏомадеш хургӀола систем дӀашагӀйоала, экономически службай балхага кӀоаргга хьажа эза министерствай, объединеней, управленей, предприятей партийни организацеш. Балхай квалификаци лакхъяра, пар никк дегӀаяхувлара йодйе а ен... хьалхара болхлой бехкамо, деша йоалхе е вай хьалхе лелаяр коммунистана хилийтара.

Реформа — из вовргача болхлой гӀулакх да, завода директор е инженер, мастер е мутӀарера болхло яр. нана а. Из чакхьяккхара дакъе хӀамане моттиг белгалъяра парторганизацие йовъостал дикагӀа йола. массане а керда резерваш лохаш хьета къа беркатегӀа хургва.

Теркалде деш, производства эффективности къахьегама овсарлей хадалаза а тешшане а лаакъенга Ӏалашдара кӀоаргагӀа йоалхача резервех пайда эцара керттера уйла тӀаерзае партийни организацеш лекхарийла хилар. Парех я. эгтара хьалха, Ӏилма-технически прогресс, эрагбоалаш тоабарца къахьегам вӀаштӀехьбаккхар, производствана специализаци яр. хьалха латта опыт дӀайоаржадар.

Тахан эгтара сагтагӀа за кертерча фонаех пайда дикагӀа эцарах, болх беш йолчех керда хьалбечех предприятей проектни мощностань сихагӀа карарадирах бола деш.

Технически прогрессех производства эффективность лакхъярен деташта уйла тӀа а ерашем. партийни организацеша Ӏаламде вез из кхоачашлоча хӀана инженерех техникех хьинаргӀа тайпара закъа лоацита.

Партийни организацейта хьахьашка декхар отталья экономически реформа — социалистически яхьа ду кулгал из могга тоале, материальни моральни стимулех кхетаиа пайда эца.

Шаккха а ших из дикайтар дагакхьаба беза, реформа экономика меттел, обществи социальни отношенеш а, хӀара кхейи егӀуш а чудоаши хилар. Формализмо, коллективашта къаьстъачаьстача болхлой материальни моральни поощрени ара терке йоалаш доца гӀуллакхаш хьалдаро дехка ве ду чакхйоахача мероприятешта, царех бола техьаш бонбу къахьегамехй.

Экономически реформа юкъеккхаьара дикагӀа дискхий тоалалаш дакъадале а, парте белгалья цу шера мероприяти чакхьяьнна эрап арахӀа йиш йолаш яц. Кердачех дукхачи дакъе Ӏомадаша дагчен хьалашкара гӀуллакхаш дӀадоха мара ца далар сагта дархӀа еза из.

ХӀанзара укх шера план хадаш хьалха кхоачашъяра, хьагӀа-йоагӀача пятилетка тоаме кийче яра хьалйиболлаш дола хьал хи экономически реформа йиза юкъейоалаяра дарда тӀа производства эффективность ма могга лакхъяр.

Партийни организацеш а из декхар тешшаме кхоачашдеяга Ӏалашде дезараш.

Боахамий мастерскешка

Дукха техника я тха района «Ингушский» яхача совхозе «Кавказ» яхача колхозе. Дукха тракторех, комбайнеш, тайп-тайпара тӀеххатесса инвентарь я цар. ВӀаьстий хьатӀаккхачале тоаль яккха еза из техника.

ЛоархӀаме хе йоа а ца еш, хьакар кхо ца дейн къахьегаш ба «Кавказ» колхоза механизатораш.

Цхьайола оттавлаш коре ца йоагӀаш хьуни хӀана боахамашка. Иштта да цу колхозе а. Дола е шоашта могар ду цу боахама механизатораша, тидгъеннача оттаваьшта дастагӀаш еш, кераплаош хьаеш.

Техника узловой методах тоаеш. Трактора хӀара уьш тоаеш къаьст-къаьста сунпа а. Дукха ноакъостий хул цу методах. хӀана хьана хӀара механизаторах хил дӀе деза йод. Цулухьа — укх шера диъллагӀча квартале алдаш тоае еза хинна 30 трактор хӀаналехьа тоаль а яьнна тӀаьдагӀаца шера цьаьлаьрча квартала чоттал болх беш ба механизатораш.

Цхьаболча боахамашка комбайнаш, тӀеххатесса инвентарь Ӏан заманахь кулг ца тохаш лоаттаю, аьхки илат чуэца ха гора гӀергача тохалу. Пайда хилац нох. Кхай тӀа араьнна кӀезига болх бинча бол уж. Укхаза сихдола сидарен цьаьта хӀамах пайда ца боаллига. Из дага а доалаш, тоаеча техника дикал лакха а йолаш, геттара лакха тьоххамаш доах механизаторашта. Боахаме цу балха бехктокхаме ва В. Бикетов. ДиъллагӀча квартале планах 4 комбайн тое езача, 6 комбайн тоаль баьннаб уж хӀаналехьа.

Вевгалдаккха деза, тоаьча техника дикала хьежаш, из тоаьча тӀехьагӀа механизаторешкара хьааш, «Кавказ» колхозе дӀаерзаде хиниски йолга.

Йоккха терко ю механизаторий колхоза кулгалхошен социалистически. Царна бытовех хьалаш, кхы эпарат Ӏалашду. Бола беш боахкача ВӀайха хургйолаш паровой отоплени йиллай мастерске, кулгаш дила массаза а дӀайха хий да, гаьна йоцаш сталови я.

Техникана ремонт яра балхаш дӀа вӀаштӀехьдаьхадац «Ингушский» совхозе а. ДиъллагӀча квартале тое езаш хиннача 30 тракторех хӀаналехьа тоаль яьнна 26, хӀаьта йиса йиъ тоаль яккхе дукха хӀама дисадац. Цулухьа шийо а йоаллаш дола йоаш я керда шу тӀеэхаллехьа йиса йиъ трактор цар тоаль йоаккхаргйа дайа.

Бригадашкара шийа цу боахама техникана ремонт яра механизаторий хьалеш во долга. Мастерской чу шийле я. Цу гӀулакха бехке я Назрера ПМК. Шийла цу да цар совхоза паровой котел беш латта. ХӀана а тамиа да из бахьатебахкха.

ТӀатеӀа тоаеш боалх тӀеххатесса техника совхозе бригадашка а. Цар дика болх беш болхалъяккха йиш я Н. Алероева кулгалду цхьанагӀелла, Х. Яндиева кулгалду цхьонасеӀа бригадаш.

ХӀаьта а цхьанна кхочанбоахараш ха техника тоеча. Иштта, тоа ца еш тӀеххаьну склоса хьокхат йола техника. ХӀанз ха йолча хана тое еза из техника.

М. САМПИЕВ,
МалгӀабена района техназора инженер-инспектор.

ПАРТИЙНИ БОЛХЛОЙ ДЕШАШ БА

Партийни советски болхлой говзал лакхъеча курсашка керда деща баьккарий занятеш 12 декабре дӀайоладенная КПСС ЦК-арча Лакхерча партийни школе.

Курсаш хьайийллар КПСС ЦК отдела заведующе К. У. Черненкос. «КПСС исторически опыта коммунизм хьалъер духьа советски халкъо лоаттабеча къовсамо бола нуй лоархӀаме» яха лекци йийшар академика П. Н. Поспелова. Мехка производительни цхьан дегӀаккхуалача Ӏилма лоархӀама тегадар шийй къамаьл СССР Министрий Совета Председатела заместитела, СССР Министрий Совета Ӏилманеи техниканеи йоача пачхьалкхен комитета председатела академика В. А. Кириллина.

Курсашкь дешаш барана — союзни республикай компартей ЦК-ай, парте крайкомий обкомий общи отделий заведующеша ладугӀарга КПСС истореи политикаи. марксистско-ленински философе, Ӏилман коммунизма, политически экономе, партийни строительства дешаех лаьца ешача лекцешкен еча докладашкен.

ДУККХАЧА ТИРАЖАГӀА

«Колос» яхача издательство арадаьннад «Колхоза Хьоакхаме Устав» яха брошюра. Цунца юкъе бихьаб «Колхоза Хьоакхамеча Уставах» бола 1969 шера 28 ноябрера КПСС ЦК-ий СССР Министрий Советен соцам а колхозой КхоалагӀча Еррисоюзни съезда тӀайийна «Колхоза хьоакхаме Устав» а. Иштта арадаьккхад колхоза Хьоакхамеча Устава текста плакат а.

Брошюра тираж — 200 эзар экземплар.

ТАСС.

ТЮМЕНА МЕХКДАЬТТА

ТЮМЕНЬ. (ТАСС корр.). Мехкдаьтта даккхара шера план 11 декабре кхочашъяь баьннаб СибарегӀера промысловикаш. Цу районера мехкага кхаьчай ховчача доьгора 19,8 миллион тонн, — дӀалахача бӀорчача шере дакккха хинначул ихьан алазза дукхагӀа.

СибарегӀарча мехкдаьттахоша толам баьккхаб мехкдаьтта доал да керда моттигаш эксплуатаце дӀаяхар, эффективни технологически схемаш юкъеяхьар, промыслашта автоматизаци яр бахьан долаш. Мехкдаьтта дукхагӀа даккхара ноакъостал даьл иштта А. Шакирова, С. Ягафарова, Г. Петрова, кхьчар буровой бригадашка болх дика барр а.

Шера планал совгӀа декабре кхы тӀа а доаккхаргдаь цайн ахи миллион тонн мехкдаьтта.

Отчетно-хоржама конференци

Шоаттайккхь ВЛКСМ Грозненски района отчетно-хоржама конференци хилар.

Шера баьча балхах отчет бир ВЛКСМ района хьалхарча секретара Г. Козловас.

ВЛКСМ городской областной конференцешка бахийта делегаташ хержар конференце доакъашхоша.

ВЛКСМ Грозненски района хьалхарча секретарахьа Г. Козлова хержар.

Цу дийнахь отчетно-хоржама конференцеш чакхьялар ВЛКСМ Сунженски, Ведана, Шаьла, Советски районашка.

Г. ГАРСИЕВ.

Къахьегамо гӀозваьккха саг

СИЙЛАХЬ-боккха Дай-мехка тӀом... Советски мах шоашта доалла оттабе дага хинна немецки гӀаьрахой тӀеххьашка удар. Советски эскар моастагӀашка са ца доаккхийташ тӀалаташ дар. Днестр яхача хи тӀа кхаьчабар тӀом. Фашисташ хил дехьа шоай позицеш чӀоагӀъеш бар. Советски Эскар дехьа ца далийта тӀаьш лелийтадае оепапаша, шоашта магогга дов цхадера, ДаьрхӀа варгвоалаш дукха танкаш, кхыйола техника, салтий гуьйенкабар вайтальарча хи йисте. Еттача йоккхийча тоший лхорчашна кхехкалера хий. Иштта деча доалах фашисташта хила зе даьар. Фухха дьь а хих дехьадовла дезаш дар. Иштта дар командованен поншаз. Хаттар эттар: иштта? ДикагӀа-м тӀий тиллача дар. — Цхьабакъда эша материал яцар, цул совгӀа дукха ха йоае а езар.

— Мичча бесса деха а хих дехьадовла аьттув болаш моттиг лаха еза, старшина. Хьайна вехаар гӀоена вига нуьрам ва хьена. ХӀанзарча дьалаль из ца дича далац вай, — аьдар бригада командира нов. Катукова (хӀанз бронетанкови эскара маршала).

— Кхоачашдергда, — доаьцна нов ду гварди старшина Шамардин Василе. Хий чудоргдоаьшаш танка масе моттиг лаа а къайлана нов. Шамардин мара кхы саг ца вусац шеварг танка чура аравьдар. Март бутт бар из. Хи чу хьовнаш дуле дравала, аттагӀа хургдолаш везагӀа дола боракъаш тӀера Ӏе а шоло шийлайа хийа танк чулаьлар Василе. Иштта шийй танкаца хи шал гӀоала кхозза дейьен юха сейьен ваьдар из. Цу хандерча техникаца седлорча лоаккхача кӀоаргача хих дехьа валла хала дар. Иштта нов. Шамардин … вай танкаш, кхьйола бӀу. Къиза тӀом беш немций ваш а бакъ Станислав, иштта кхьйола гоодаш, юаташ мукъалаьнар Советски Эскаро. Са из кхоаеш майра дитар нов Шамардин а. Цу операцеш вай мехка эгтара закъагӀа йола совгӀат — Ленина орден елар Шамардин Васелена.

Цул тӀеххьагӀа а дукха майра гӀуллакхаш карагӀдийннад танкиста нов. Шамардина. Город Сумы хьайоакххаш шийй танк тӀатеха «Тигр» яха немецки танк йохайир Шамардин Василе. Дай-мехка тӀем тӀа цул хьалагӀа цхьанне а аьь хӀама дац из. Цига майра латарах Дай-мехка цхьоалагӀча степена орден ду нов. Шамардина.

Кота дон цӀей хьаькклачь фашистски Германе столице Берлине лелайор Шамардин Василе шийй новкъостанца цхьана.

— ЦӀаккха дагара балац героя Мценск хьайовккхаш баь тӀом, дукхача новкъостех къаста вийзар са, — йоах нов. Шамардина. Тӏом беча хана кхычарна юкъе къаьстта белгала хулар Василе танк. Говза, майра лелайора цо из. Цхьаза цӀеной невайта юхе а теӀаеш тӀавоар, цкъаза дӀаьхха атака йора, кухьал мел нийсвенна моастагӀа хӀалаквеш. Цун деналь майрал бӀаргалейнача нов. Ротмистрова (хӀанз бронетанкови эскара маршал) массенкала барккал кхайкадир Шамардин Василена.

1965 шера 9 мая фашистски Германел котдалара цӀей дездеш маршала нов. Ротмистрова хьийха Москве хилар Шамардин Василий. Маршала бесане тӀаейцар из. Цу хана «Вечерняя Москва» яхача газета тӀа хазора нов. Шамардинах дийца, цун сурт а ду газета тӀа.

Дукха ха йоацаш «Советски гвардейски эскара 25 шу дизара цӀей долача хана а город Мценске вийха хилар Шамардин Василий Данилович. Цига горсовета Сийлен грамотех памятни мезали елар цунна. Города Почетни гражданин а вир.

Иштта шийй са ца кхоаеш Советски Даьхе бахьан майра немецки фашистех лийтарех ва нов. Шамардин. Дай-мехка тӀем тӀа цунна енний Ленина орден, Ше Байракх, Дай-мехка тӀема цхьоалагӀча степена Ше Седкъа яха орденаши дуккха мезалаши. ТӀом йистебаьлча Карабулаке вахавоагӀа из. Юкъьанца С. М. Кирова цӀерагӀча колхозе трактористалла болх беш хуа. ХӀанз Заманкул яхача тохкама участке № 74 йолча скважине дизелист-моторист ва нов. Шамардин. ТӀем тӀа майралца воалийташ санна къахьегама фронте а хьинарца дӀавоэнийтав Василий Даниловича ше. Шийй низ ца кхоаеш нах. Даьхе бахьан къахьегаш сег ва из. Иштта тешал ду нов. Шамардинах цунца болх бечар, из вевзачар.

Хьалха бурув деттача вышка В2-300 яхача танкови двигателашца болх бора. Из техника дика йовзар Василий Даниловича. ТӀехьагӀа дизелашта меттел электродвигателаш оттайир. Цхьан юкъа слесарь, тӀаккха участка механик велаш хилар из. Дика доал дора вышкаш тӀа, шийй хаиначьа мельеннача фента чӀоагӀйора е эначча керда оттал оттайора. Лоацца аьлча, шийй бехкагӀа цхьаккха хӀама тайнийтацар. КӀоарга тохкаш бурув детта № 74 йола вышка юза я. Дизелашца болх бе йолайолийт. Румынски оборудовани яр вышка тӀа мел яр. Цу гӀуллакха чӀоагӀа ваьза хилар Василий Данилович. Юха а дизелисталла балха воагӀа из. Лоацца ха ла керда техника Ӏомаю цо. дӀаккхетабу шийй новкъостий-гӀончаш а.

— Дизелистий бехкагӀа цхьаккха хӀама юкъьахлусаргдац, — аьдар нов. Шамардина, вышка болх бе йолайолийтача хана. Шийй хоуш кхоачашдир цо. Дизелаша дӀаккха ца соцаш тӀеддина болх бу. Ала йиш я, вышка болхлоша доахача къахьегама толамий лард я из.

Вышка коллективо юбилейни шера мезалаш ехара тӀехь къовсаш а лоаттабеш, къахьег. Къаьстта белгалваьннав нов. Шамардин. Къахьегам цун вахара гӀовале я, цунца лийзар цо шийй вахаре дикагӀа мел дар. Иштта дӀабоазийт цо къахьегамцара безам шийй новкъосташта, шийца цхьана болх бечарна.

А. БАНАЛИЕВ,
[illegible] … дост.

Сурта тӀа: Карабулакски бурув деттача контора дизелист Шамардин Василий Данилович.

Автора сурт.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ДОТТАГІАЛ ЧІОАГІДАРА

Хlензарча этапе беш бола идеологически болх советски къахьа общественно-политически къахьегамен хьинаф чlоагlа айлуш латтача хана, дерригача дуьнен тlа классови къовсам нийсачу хьалашка чаккхбоахаш ба. Цу балха керттера декхараш вай парте Программе тlеи КПСС XXIII-ча съезда решенешкен белгаладь да.

Хlара денна пропагандистскиа массово-политически балха чlоагlа уйла тlаьйохийт вай партеи Советски паччахьалкхенон ленински къамий политика шерра дlайовзийтара, вай махкий хьалхъашта юкъе вошали доттагlали ххайкадара. Завода, коллективана юкъе беш бола цу хьакъехьара болх шоаш дика хилар нойнагlе а йовзаш йолча агитационно-пропагандистски балха формех ба. Уж — лекционни агитационни денош, политинформаторийн, агитаторийн выступленеш, дукхха лах юкъеозача дешара системе формаш, культура Цlагlа ю доттагlада сайренаш, кинолекторен, улицийн цlейш, теоретически конференцеш.

Лекционни пропаганда дахкъе хаддаиза лекцеш еш укх темашт: «Халкъий доттагlал — СССР низен чlоагlалени хьесть», «Ленински теории къамий дешах йола программен», «СССР халкъий морально-политически цхьоагlон доттагlали». Из тайпа тематика а йолаш укх шера шоаза завода болхлошта хьалхашка выступленеш вай «Знание» обществе лекторашa. Нохч-Гlалгlай педагогически Грозненски мехкдаьттан институтий профессорско-преподавательски составо. Квалифицированни лектораша йийша лекцеш чlоагlа езаелаз краснмолотовцашта.

Культура Цlагlа укх массехк шера болх беш я массазлоа кинолекторий. Укх тlеххьарча хана цига лекцеш йийшай: «Социалистически мехкий доттагlалах», «Са мохк — са къай», «Халкъий доттагlал — вай Даьхен низа чlоагlа лаз». Цу кинолекторе завода болхлой иха ца lеш, юхе гlолла бела нах а ух. Коллективана интернациональни кхетам балара завода культура Цlено беш бола болх бувцеш белгалъякхаиза ярьиц «СССР республикаш», Нохч-Гlалгlайче — Сийлахь-боккха Даьй мехка тlом лаьттача шерашка», «Къилбаседа Кавказа халкъий доттагlал» а мыча темах а еш йола краснмолотовцашта езаелия тематически сайренаш. КВН, «Огонек» яха сайренаш санна йола балха формеш. Чулоацамга диллача самъердаме ю завода болхлоша шоаш шефство лелаеча «Старопромысловски» совхоза болхлоша доттадача доттагlада хетаяь «Огонек». Хьашалгlе баьхкача юртарча къахьегамхой тоаро увлар «Огонек» дlайолаяьлехьа завода коллективо аьлаешача иэтелешка хьажа. Завода исторе довза а пхе шеро план кхоачашъяр дукха къовсам доаттабу дукккача къамех латта коллектива а. Шоай аргlанна вlашагlехьийттара гулбеннача завода къахьегамхошта а хайра вайте хьалхашка отгадаь декхараш кхоачашдеча юртарча болхлоша дахка толамаш мийтад.

Нохчий, гlалгlай, гlумкий, халкъий дукхача ваьлаша болх беча подшефни совхоза къахьегамхоща доттагlало гlулакхаш чlоагl а деш, краснмолотовцаша вlаштlехьдаьккхад цига лекторяш, лентбригадаш, миниатюрай театр уьйттинга. Культура Цlен берий сектора вызаша совхоза школникашта утренник даьх «Ильича белакъежар» аьнна теме а йолаш. Совхозе коа тlаьча оадтагlий фабрика хьалъеш боахка болхлой юмьаьш [illegible] хилар шеоза цехашка. Укх шера шоазагlа [illegible] «Красный [illegible]» [illegible] совхоза кагирхоина цхьан [illegible] тlаьча [illegible] фабрика хьалъеча субботник даьча хана.

Коллективана интернациональни кхетам балара доаххlамегlаяча формех ваl я Советски Союза гlоралий производствени коллективашта юкъера социалистически яхь. Массехк шу да «Красный молот» завода коллективо Черкасскечча «Нефтемаш» заводе, Кунгуски машиностроительни завода, Петрова цlерагlча Волгоградски завода, Черновицки машиностроительни завода коллективашца яхь делаю.

Шераш шерага чlоагlлу завода комсомольцийн кагирхой Гаджиева цlерагlча Махачкалински завода кагирхошца доттагlал.

Барт тайпа къаьхьег завода бовт лоаддача иеза стерженцикий бригада (бригадир В. Н. Лукьянцев) дукккача къамех латтача дезало. 18 сагех латтача бригаде къахьегаш ба эрсий, нохчий, гlалгlай, украинцаш, белорусаш [illegible]. [illegible] вlа[illegible] ча хана [illegible] бригада [illegible] викинати[illegible] иха [illegible] гала коллектива. Заводе эттара хьалхарчаоца еннай бригадаша Советски Іаьлала 50 шера цlерагlча коллектива цlи. хlаьта хlанз толаме йоах беш я из юбилейни декхараш кхоачашдара.

Цхьоагlе йолаш болх бу коммунист Е. П. Кораблев керте латтача мехкдаьтта-аппаратураи цеха котельщикий сборщикий бригада. Къамашка, ханашка диллача тайп-тайпара болча наха кхетаман, хьалхе хьакьет Советски Союзе туха [illegible] сурсаш [illegible] йола газашта дохача температурагlа селаоранаш а шоай тайпара блокаш вlаьагlехьахоз. Тха заводе блокаш дукха аракхера йолаяло йиш хулийтаоргья промыслашка монтажни балхеш не дезарглоагlа цlендаь юхьера даха. Экономически эффект 150 эзар сом хила мегаш я. Из бригадагара дика совгlат да вай мехка промысловикашта.

Завода коллектив интернационални пролетарски уйлаца хьалкхара гlулакха боккхача лоархlаме да къахьегамча болхлой класса сийлахьча традицешца кхетам балар. Бlаьш зоалаш йиш а заводе къахьегаш тайп-тайпача къамех болча вlакелашта юкъера интернационални доттагlал хьахьокхаш дола масалаш. 1957 шера токара специальность lомае чlоагlа безам а болаш заводе вера сабаре кlаьа Гайрбекова Къоасам. Къона болхло шоай дезале lомерза тlа а нийса н.н. Н. С. [illegible] Ч[illegible] Филироеи [illegible] къахьегаш болча [illegible] дийсl- [illegible] бригаде [illegible] из. Шоай торийга эшеш. [illegible] говзал юха ца лаш шоай ученикий дlателар кадрови болхлоша. Дlанхо шераш. Шин гlулакха квалифицированни специалист а хинна дlаэттаз Гайрбеков Даудий Къоасам, социалистически ялье дукккхаза хьалхара моттигаш яьхий цо. хlаьта хаъ шера. ше lовах [illegible] ше я кийчлаьв Хlанз шин цхьанне пятилетка кхоачашъяьв а вахьна. 1970 шера чотах толаме къахьегаш ва из. Дукха ха йоаллаш йеккха событе хилав Гайрбеков Къоасама вахаре: фонтанни арматура цеха хиннача партийна собране массава оьрза а волаш коммунистий дезале дlачуийцав из.

Квалификированни специалист а волаш вера заводе Ахматханов Салам. Краснмолотовций къахьегамна коллектив юкъеяннача цо сихха хьахьекхар кагирхошта йовхонна хьехам балъ хоаш ше хилар. Салама эттаро хьалхарчайна хьалльеар кадрови болхлоша дlайолаяь махкенa инициатива — «Тlехьвехлаш цхьаьнкха а ма хилва лаьла». Ше болх беш вьккхача хана вахара новкъа вахкхав цо тайп-тайпача къамех вола итт вlаменга сег. Шин опыт новкъосташта дlа а луш ше а чlоагlа lомалу Ахматханов Салам.

Тlаьххача хана социалистически мехкашка командировке ух заводера дукха специалисташ царна технически новкъостал де. Ма[illegible] специально[illegible] ома[illegible] гол[illegible] специалисте[illegible] а [illegible] ста[illegible] кхаь шер[illegible] Монгольски Ха[illegible] Республ[illegible] иаьаб сварщ[illegible] Н. Ш[illegible] котельщик Н. Рыженков[illegible]. [illegible]словаке, Ве[illegible] бо[illegible] беш [illegible]. Хlанз Вьетнаме практикагlа ба специалисташ.

Коллективана дешна интернационални кхетам телара болх а беш, завода партийни комитето цеховой партийни организацешен дийдалийтан буржуазни пропагандисташа идеологически диверсеш лелорга [illegible] пайда эцаш хилар а. Коллектива цхьаболa членаш малхбузехьарча пропаганда мукъагlа а бахе уназдlена дlаьца. аргlаш йоахаш бехаш хул.

Коллективана юкъе профилактически болх бар духхе пайда ца малхбузехьарча пропаганда тlеттаеча цхьадолча дешаех лаьна коллектива членашъ «Машиностроитель» яхача газета тlа выступленеш до дикна йола формех. Масала, журнатий халкъ Советски Союзе гоглаьа, яхаш Американча журнатий община дувцаз хорм делга дlахайташ газета тlа статья кера техно болат лоаллача цеха инженера-технолога, заводе слесаргара дlаврдовенка инженерага кхьчане нов, А. М. Фришманa.

Уж тайпа масалаш дукха а доладе йиш я.

Завода парткомо чlоагlа уйла тlаьйохийт советски халкъа шоай болхлой коллектива къахьегама тlема революцини традицешта пропаганда яро.

В. ШЕЛКИН,
«Красный молот» завода паркома секретарь.

СИЙЛЕН ДОСКА ТlА ЯЬХАЙ

[illegible]ригсоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг лаьккхача С. А. Плиев керте латтача «Малгобекнефть» НПУ коллективо социалистически декхараш тlайийцадай шера планал совгlа 550 эзар тонн мехкдаьтта дакиза. Коллектива дош чlоагlа да. Хlанзалехьа планал совгlа даьккха «Іаьржа дошув» 100 эшелой я. Республике [illegible] дукхагlа планал совгlа мехкдаьтта доьккхачарех я из. Цхьайтта бетта план хадал дукха [illegible] кхоачашъяй цо. Соахк укх хана хиннача 86,8 процент дукхагlа йоахк мехкдаьтаца хьайоагlа газ а.

Укх шера бурув а теха болх бе [illegible] лакха дабит йола 5 керда скважина. Хьалха болх ца беш лаьттача 9 скважина капитальни ремонт а дь мехкдаьтта даха доладаьд. Из хул планагlа лаьрхlачул кхозза дукхагlа.

Планированен экономически стимулированен кердача системага яьнна болх беча мехкдаьтта промыслови управлене коллектива къахьегама оветрле 7 процент лаккхъеннай. Хьаьта хьадоаккхача мехкдаьтта хlара тоннага дlабода мах планах лаьрхlачул 2 процент лоххбеннаб.

Кхомбара тlехьа а чlоагlа къовсам лоттгlай управлене мехкдаьттхоша. Цо дешца бериат даьннад. «Грознефть» объединене чуйоагlача мехкдаьтта промыслови управленешта юкъе хьалхара моттиг йолаьхаш цо укх шера планах лаьрхlачул совгlа паччахьалкхенна баь пайда 1,5 миллион сом гаргга ба. Уж толамаш довхача дизах даьъа лаьцаз управлене рационализатораша, новатораша. Цар хийча а ль производствана юкъейихьай паччахьалкхенна 250 эзар сом пайда беш йола 280 рационализаторски предложени.

Мехкдаьттахоша доахача томмий лакха мах баьб. Ноябрь бетта республикански сийлен Доска тlе йихьай «Малгобекнефть» мехкдаьтта промыслови управлене коллектив.

М. ЛЕВИН,
пенсионер.

ХЬАЛХАРА ИТОГАШ

Дlадаха шу дикка пайде беш чаккхдаьккха торо хилар тха къахьегамхой — боахама хиина пайда цхьа миллион совгlа сом хилар, рентабельность 82,7 процентага вlаккхьчар. Боахама шу цу тайпара дика чаккхдаккха, аьттув хилийтар колхозхошта совхозашка санна алапи теларо ерригача бригадашка, фермашка боахама расчет юкъейоллаьрa, яьккхача продукцех аккордно-премиальни хьесап ахча теларо. Дукха къахьийгалар тха специалистанша юртбоахамо кулгашка деча бахьана механизаци яр, къахьегам лийса вlаштlехьбаккхара.

Боахама дикка пайда бир кlетарга тlайолен тух тlадаьккен лаьтташ производствана юкъе а лоаладаь цига кхеьча культураша. Укх тlеххьарча кхаь шера колхоза ший низаца хlамаш дlае мегаргдолаш 500 гектар лаьтта кийчдаьд. Уж балхаш даьд лаьрхlа вlашагlъеллача бригада. Дlадаха lа хьайбаш а кхаш а лeладерашта аьттув боашаш хинад. Из бахьан долаш планах лийрхlачул совгlа средствашка къахьегамий дlадахийта дийзар юртбоахама продукташ яхерга. 500 гектар гаргга гурахь зийна влат дайра тха йокъал оттарах.

Цхьабакъда тха колхозхой торо хилар дика къахьегама толамаш даха. Хlара устагlана тlера юкъера лаьрхlача 5,6 килограмм тха даьккхар, хlаьта бlаь жийна тlеххьара 96 lаьхар кхебир. Иштта дика къахьийгар кхаш леладерашa а — 2419 гектарах хlаране тlара 22,5 центнер влат чудера.

Укх шера тlанйца социалистически декхараш кхоачашдаьра чlоагlа оарцагlбаьнабар комсаш лелерам а. Юкхьенца тьаьстача хонеxшта шелал кхийттайоллаше а шозза ша телабьлаше а комсий бешамаш лелерий торо хилар 120 гектарах хlаране тlара 92,6 центнер комсаш яха. Уж толамаш даха вlаштlехьдаьлар хий дехкача лаьттеек бизза пайда эцарах кхашка минерални, органически удобренеш шортта еккарах, цхьан дешаца аьдча, ерригa агротехнически комплекс дерттlа чакхъяккхарах. Иштта чlоагlе пайдале хилар аккордно-премиальни хьесапе колхозхошта ахча тела далар. Цу гlулакхо колхозхой къахьегамцlара безам совбьккхер.

Кхаш лeладерел тlехьабисац хьайбаш лeладерш а. Цхьайтта бетта хlара lаттагара 2763 килограмм шура яьккхо цар, шера план 2800 килограмм йолча. Цу гlулакхо торо хилийтеб паччахьалкхенга 9469 центнер шура йоха — шера планах йоагlачул 1469 центнер дукхагlа. Хlара бlаь lатта тlехьара 95 lаса кхедаьд. Хьайбаш лелаеча а толамаш даха аьттув хилийтар къахьегам нийса вlаштlехьбаккхаро, аккордно-премиальни алапи теларо.

Бокkха гераш тlабохийт укха на къахьегамхой еалоlам вlаштlехьбаккхара а, хаи — хаиналье хул колхозе доаркай, жа lуй денош. Бетта цкъазза еча собранешка дуьц карагlдаьннарех, кхоачамбоалерех.

Дукха дезар хьайбаш леладеча доакъера бааз чlоагlа хилар мел лоархlаме да. Укх тlеххьарча шерашка тха колхозе болх беш я доакъар lалашдара лаьрхlа вlашагlъеллa ши звено. Царга я мел эша техника. Алапи кийчдаь доакъар дукхен дикен хиларга хьежжа лу царна. Иштта аргlаш даь дlаоттаьча цхьан тонн аьлах ши сом лу, хlаьта цул дикал ваийта хилча 50 процент тlекхет. Пол во хилча 20 процент ахча тlера доалла. Дукхача шерашка цу звеньяшка болх беш болча болхлоша дика лу из гlулакх. Иштта, укх шера П. Бойчкина кулгал звено 2540 тонн дика йол lалашъяй. Хlаьта колхозе дерригa lалашдаь гlожа доакъар 6510 тонн да — план 410 тонн тlелхоачашъяй.

Колхоза къахьегамхошта ер шу мелла чlоагlа аьттув боашаш хиннаьало а финансоаш шу дика чаккхдолаш латт. Цу гlулакха аьттув боккх паччахьалкхенга йоахаш йола продукци дика хиларо. Укх шера итт бетта боахама хиина цlена пайда 300 эзар сом ба.

Дукха гlишлош хьалью тха боахамо хlара шера. Цхьабакъда цу гlулакха чlоагlа новкъарле ю гlишлон материалаш кхоачаш болаш ца хиларо. Укх шера хьачарга даха Дубовская станицена генеральни реконструкци яра документаци. Цурахьа хlанз тха колхоза хьалхашка латтача декхарех вай гlишлошъяр шерра доаржадела да.

Колхоза правлене, специалисташа партийни профсоюзни организацешa хадданза йоахо ю къахьегам дикагlча тайпара вlаштlехьбаккхаре, юртбоахама продукташ дукхагlа яхара. социалистически яхь шерагlа йоаржаяра пхе шера план хадал хьалха кхоачашъяра.

Итогаш хьахьокх пхе шера плани кхоачашъяра хьакъехьа дов дукха долга. Масала, паччахьалкхенга дулх доахкаро пхе шера плани 90 процент, шурий план 101 процент, фуаш — 82,8 процент, тха — 92 процент, влат — 101 процент, комсаш — 217 процент кхоачашъяй укх дlадахеча цхьа шерарна цхьайтта беттa.

Хlанна хьетlаэттай балхтоххаме ха — хьайбаш lаьтара йолахьяра. Цар продуктивность эша ца ялийтарл еьгlа лаьхье а гlерт фермий болхлой, хьайбашта чекх эца доакъар lалашдаьда, йlакха помещени кийчъяй.

Тха боахаме дукха ба шоашта тlадезза гlулакх цlена а дика а кхоачашду. хьинар дола нах. Цар цlераш яха варгиза. Цхьабакъда, тешаме ала йиш я цар массане а хьинар пхе шера плани тlанйца декхараши кхоачашдаьра хlадерзадаь да, аьнна.

Н. ТРАВИН,
Шелковской райони «Путь к коммунизму» колхоза председатель.

ЛЕНИНГРАД. Баьцадаьрий теплицерча микроклиматах йола йоза информаци радио чу гlолла хьакхдайкаоргйолаш я Агрофизически институте хьечь аппаратура. Теплицашка оттаьча кхоаткъа датчико хаддаиза хьайиерьа [illegible] температурахи тlуналахи, сердало режимах йола показанеш. Информаци автоматически хьайеш радио чу гlолла перфолента тlа дlаяьчча а кепаеттача машинка блаика тlа йоахача а центральни усальбе дlаччуталаш я.

Кердача аппаратура дукккхаза сихцу информаци хьагулъелгеи цуна обработка ейен. Эттара хьалхара микроклимага автоматически станци «Ленинградский» совхозе болх беш хургья.

СУРТА ТlА: аппаратура ховш дlаяккхайкабеш доло лакъв кийсеш боакк группа кулгалхо В. Г. Абрамова (аьрдехьа) воаккхагlазза инженер А. М. Авсеенков.

Н. Баранова сурт. ТАСС фотохроника.

Іаламал котбоал сага низ

Сатоссаш гlетте коа араволл Ахьмад — сатеш вийна ваьла. Коа дукха хlамаш хул кхлг тоха дезаш, хlаьта дерригa а де кхе доза, аlане аьлча саьрахь бадарой чушча кlаьд а лийн цхьаьнкха а де бадам баргlаш. Дукхаза Ахьмада са хулаш латта хоза ха. Юрт тхьайса ухл, хозец lехало жlалч а, миха lиляд ца хиларах гаьн тlара нхьаккха а гlа оргалан. Эса тlара доах тlеlа иаьвен метте латт. Цу хана дика хоа Точиевгlар коа Эса «гlар». Ахьмада дово цуи тата. Цуьна хов, нагахьа санна из къулбехьара къьага, зоаве хозаш хуле да хоза хурдолга, хlаьта къабаселехьара зоргlа тата дерто доане — хаоттах воча оагlорахь хушалургбола. Шаккха а lеза-аьлаш из цу белгалоно. Цудукха Эсага ла а дийгlе мера белгалдаш цо шин де дезар: аьлах аргlаш де, е сарпалаш нийсье, е пхьоале а вахе цига болх бе.

Орджоникидзе цlерагlара колхоз лоаман доакъашка ухл. Цудухьа, шьрача санна доамеш, кьаьстта боккхача лоархlаме да укказа ваьккъаш тlаьш. Цхьан хана-м лоамашка гlолла доллача наькъа тоатолгех кхоачам беш баьхаб уккааро ваах, цхьабакьда ха дlа ше йода гоглаза доладелар уж сраккъаш, хlаьта хlанз царех пайда эцайта хьоадеш а дац. Колхозе цхьа ферма Самйоагlача кхача юрта, юрт аьча а, цхьан хаш нах баьлача моттиге а. Галашкена гашна (барайтта километр) лоамашка улл из юрт. Гlаш вохалургна цига, хlаьта гоарана вохалургна, цхьабакъда машинаца е тракторе ваха гlоота везза — хlама хургдаш ноз. Шьаьрча аренашка ваькъаш ца хиларе доамашка ваькъаш ца хилари цаl дар. Хlаьта Самйоагlача ла хьайбаш, понам, дlалайна влат, хlаьта из ерригa производство лелаю къахьегамхой. Цудухьа цига хьалкхахьа а цигара lоеххахьа а дезаш дукха мухьаш хул. Наха дора уж балхаш ваькъаш доашаме а — говраьнца а шоаш а. Кхы де хlина дацар.

— Нагахьа санна Точиев Ахьмада цига нийсъ билла дагадехадецаре а цхьан хана нийсъ булларгбар Самйоагlача. Бакъда эттара хьалха цуи кер чу ессар из уйла, хlаьта... цу саххьате кхоачашъе а эттар.

— Гlулакх кургаш хьона дагадехачох, ишь гоъаргбаш хьа, — йаш дагалаьцача дикача гlулакха юхаеттар из цхьаннабараша.

— Хургда,— къарлаизр Ахьмада, — сона йовз цига додача наькъа тако гоха хlара гола, бlаргаш а душшадаь гlоргвар со цига.

Барайтта километрах итт километр совгlа бола никъ доста петарош а яьина долча зьамашка гlолла бода. Хьадха водар Ахьмад, цра дир бе а доаллаш, хlаьта цунна тlеххьа йода бульдозер. Шортта моттиг зуьш вода из петраща, хьунашта юкъе гlолла, цо лех цигкъа дикагlа йола маршрут. Тухана тlеххьа йода шин из нала болча аьттоина оарцагlбаьккха трактор. Цхьан бетта болх баь lапзар уж — дукххача беттанка къахьега дийзар. Ка лацар lаламо, хьта доо никъ билла. Бакъда массаза а санна сага низ котбаьлар lаламал — lаламо ца хьалкхелача сага низ.

Хьанна коа никъ машта биллаб, лаьрххlа наькъаш дахка. тlаьш техка lомалуш дола дешар дайнана, ваха коро а мег харцахьа биллаь моттигаш, цхьабакъда колхоза шоферашта хоаиш уж. Царна дег Самйоагlача бода никъ кхоаза лоацбелча санна, хlаьта хаоттам миччa тайпара хиларах хийцо новкъа араваьл йиш я цар хlанз. Хlаьта Ахьмада? Цунна каст-каста хоз шоферий, колхоза къахьегамхой батара доагlа дег тlара баркал.

Кхы доаккхагlа совгlат эшац цунна.

Эса тилла тlий тишленадар. Хlаьта лоам цlоагlие йоачан а хинна lаьржа деча хиво цхьан дийнахь lотихьар из. Ферме болха доаркаш тракторна зих баха бийзар. Цу хена дезо шин тайпара тlий хилар тракторах: фермера шура хьаь ее. доаркаш дlабига безе, цига хlам тlадаха деае массаза а трактор эшар.

Доараша кхетаду хурга укхаза а Ахьмада шин дош аьхйолга. Дукха дийлар из хьунагlа шийна эзаргйола хьу лехаш — мушен ялжен хьу яр эшаш хиннар. Из мара мегарьчар тlеза дlайийта. Хьу корайир. Шоллагlча дийнахь бензохерх а йийа, хьу кийчъе аравьлар из.

Хьалха санна, цхьацайолча хдаа атагlе йиае дувсалий, дукхагlа йолча хана массаза санна тайжа бухь билла дода Эса Каспийски фордагаца. Чакхдоал из Точиев Ахьмада диллача тlаь вlал гlолла. Тlаьа а юлаш дlа-юха ух трактораш, етта машинаш — меттахьа далац тlий. Хlаьта наха юза а баркал оал lаламо дукхальаьккха хало миньчоз.

Хlанз а корадоагlе Ахьмада де хlама: хьалъаь латтача склада тхоа, хьалье лерхlача гараже хьу кийчье. Цхьан дешица аьча дир, фаттин, кхыйола дахчан пхьара инструмент эшаш моттиг нийсъеннача ийча хул Ахьмад.

Аьнки дукхагlа йолча хена чlега теха хул Точиевгlар чlа. Веррига а колхозе бахка хул уж. Арнера цlаненача воаккхагlа воаш воlо, Хаматхана, лаьрхlар колхозе васа. Итт класс яьккха йоl хlахварчоа болх беш я колхозе — педагогически институте дешa яха лерхl цо. Цхьан дешаца аьча, оалаш ма хlодара [illegible] lоа лаьттача ушал.

Шийгара къахьегамцара безам шин дезаллошта мабарра хlанхачийтоб Ахьмада.

А. ЗИМАРИН.

БЕЛОРУССКИ КНИЖКА ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА НАЬКЪАШ

«Баркал оал оаха шоана» Советски интеллигенце структура» яха книжка хlанз а кепатеха араьяннадац, аьнна хоам беш оаш письмо дайтарах. Хьалхагlа оаха дийтача книжкашта цхьана изтхоашка кхачарга дотдоахаш да тхо...»

Цу мугlарашца дlадолалуш лола письмо кхьчад дукха ха йоаллаш Венгрера «Іилмен техникен» яхача БССР Іилмай Академе издательстваrа. Цун автор — «Кошут» яхача будапештски издательства директор Андор Берши.

— Каст-каста цу тайпара дехараш деш хул тхога Венгрера, Германски Демократически Республикера, ФРГ-ера, кхыча мехкашкара книжкаш ераш, — йоах белорусски академически издательства директора Федей Свяцке. Хlаьта тар ма лу доазол дехьарча коллегай дехар кхоачашде а гlерт тхо. Хlара шера экспорте ух «Іилмен техникен» яхача издательства араяьккхача книжкай наименованеех 80 процент совгlа цlи йолаш дола книжкаш.

Царех цхьадола дакъа доазол дехьа юха кепадеттаr да. БССР Іилмай Академе физика Институто кийчдаь массехк сборник юха кепатеха Нью-Йорке араяьйтад «Консалтантс бюро» яхача издательства.

Японе юха кепатеха арабаьккхаб белорусски Іилмахой Бертольд Вильнера, Леонид Пешеса, Энгельс Дорошевича «Кибернетикая йола очеркаш» яха болх, Польски Халкъа Республике — В. И. Ленина эттара гаргагlа хиннача соратника Феликс Дзержински вахарехи гlулакххехи дувцаш дола «Сийлахь-доккхийча къовсамий салте» яха Александр Хацкевича книжка.

Александр ПРИХОДЬКО,
АПН корреспондент.

КИЕВ. УССР Іилмай Академе электродинамика Институтa электромагнитни процессаш хувцарех цхьан боарам тlа лоаттаярех отдела Іилман болхлой тешамеи кхомеп йола тока стабилизатораш хьаьра болх беш ба.

СУРТА ТlА: кердача стабилизатораща тохкам беш ва воаккхагlвола Іилман болхло технически Іилмай кандидат И. В. Волков (аьттехьа) инженер С. И. Закревский.

Ю. Мосенжника сурт. ТАСС фотохроника.

ИШТТА Я ТХА ОАМАЛ

Дукха ха йоацаш Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дузадиз хьотlаккхача. Цу денна сийленца вакъабахара яьржача яхье дика толамаш доах тха совхоза комсомольцашен кагирхоши.

Къаьстта дика къахьег укх шера шурий-товарни ферме болх беш болча къовеча мехкараша Китиева Райкьанта, Цацаева Дадаша, Китиева Раlшата. Шоай къахьегамца халкъа духьа дебадеш, тахан селханарчул лакхагlа а дукхагlа я болх беш ба совхоза кхьча участникара комсомольцашта кагирхойи.

Укх шера «Профессех дикагlвар» яха цlи яккхара кхь яьржар тхо долча. Кагирхошта къахьегамна хьокхам телаш дешм шоай заланеш гlеддхоадаштьея хьабоалlа механизаторашa комсомольцаш Плиев Тембулат, Оздоев Іийса. Яхьа итогаш йеча хьалхале цу шинега я. «Профессех дикагlвар» цlи пхеина яьккхай тха боахаме. «Карара-кара тела маьлаг» кхье хьалла лаьттача комсомольцашта Т. Плиевай, И. Оздоевай хьожаьй. Хlаьта хьайбаш лелаеча боахаме «Дикагlйола къона доярка» яха цlи Китиева Кейпаса Цацаева Дадашаси яьккхай. Ленина юбилей вакъадолхам махуллa доаккхагlа къахьегама совгlат кийчае оарцагlбаьнача комсомольцаштей кагирхоштеи юкъе шерра яьржай социалистически яхь. «Ленински къахьегама вахта ударник» яха цlи лелае боаьо яьккхара яхье хьалхле делаю комсомольцаша Наурбиев Башира, Бердычева Любас, Мальсагова Марияс, иштта кхьбараша. Хан-ханнахьа арасаеча къахьегама листокаш тlа, цегазеташ тlа дуьи совхоза кагирхой вахарах, цар доахача къахьегама толамех. Гуйран балхаш чаккхдьовладе а дукха ди тха де деза гlулакхаш. Совхоза техника ханнахьеа лаккхе ремонт йа кийтье еа, кхаьнка удобренеш арзахьа еа, хlаьта хьайбай боахама эша новкъостал де деза. Хlара комсомольца ша-ший задани чийнай цу хьакъехьа.

Хlанз дlайолаеннача Ленински зачета йеьагlча этапе дукха терказ тlабохайт тха совхоза комсомольски организаце политически дешара. Дукха комсомольцаша кагирхойа ба оаха вlашагlъеннача комсомольска просвещене кружокашка дешаш. Иза дика вlашагlаллетаы, чуловецам болаз чаккхъоал кагирхой хаиттен. Заняте ца воагlаш еа веча оарцагlбола кружоке деша бeгlа цуи новкъостий.

Иштта я тха кагирхой вахара оамал.

А. М. ОСКАНОВ,
Назрани района «Плиевский» совхоза комсомольски организаце секретарь.

ТХОГА ЯЗДУ

ЛАЬТТАН ЧЕНАШ ТЕХКАРАШ

Яхлагlа бутт ба Старогрозненски бурув деттаа конторан И. В. Гусева куьйгаллечу бригадан коллективо Хаян-Корте № 49 скважинан кIоарга тоххама бурув тохаш латта. ХIинэлехьа 4029 метр совгIа бурув тоxад. Планал геьнна совгIа да из. Метра тIехь метр йоаккхаш лаьттан гаяза гаргахкоачаш латт вышка болхлой. Коллективе ньржача социалистически къе хьалхара моттиг лелаю мастера Лопатин Иванна смено. Цул дукха тIехьайнсаш А. Дахшукаева смено.

* * *

Старогрозненски бурув деттаче контора тIехкIоарга бурув деттача № 690 йолча скважина пенаш чIоагIдаре саггота 3 эзар метр шийтте дюймови турбаш эшар. «Старогрознефть» транспортни контора шофераша Горбачёв Юрена, Иващенко Александра, ТиторгIаб Павелайн Васяленен тIадаллао из гIуллакх. Шоашка хьежаш болх сена ца латтийта деррига шоай хьинао уовоттадир шофераша. Лоаман наькъашка гIолла ши рейс мара е ца ваача кхоиккха рейс а еш сихха бурув деттарашта турбаш дIайнхьар цар.

А. ТИЩЕНКО,
«Старогрознефть» НПУ транспортни контора прораб.

ЭНЕРГЕТИКИЙ ЦIЕЙНА

Сийлен юбилейни грамоташ яхара социалистически ядье ышнай «Грозэнерго» управление коллективаш. Церна юкъе хьаьха латтачарех я № 1 йолча ТЭЦ коллектив. Дукха хIана ца чиваш хIаналехьа кховчашъьай по пятилетка дильлагIча шера задани. ХIаьти пятилетка хьалхарча дий шера план кхоачаш а я тIадоагIача шера чотах къахьегаш я из 14 ноябре дена. Пятилетка йоаллача дена пачхаьлкхена кходаьд 250 тонн довгор, 4800 эзар киловатт - сахьат электроэнерги. Уж толамаш пер хетаду хьатIакховчаш латтача энергетика дезаца цIейна. Къаьстта дика къахьегарца белгалбаьнна турбиий машинист Л. П. Юрьев, электрослесараш - прибористаш Г. М. Бракунов, А. Ш. Асуханов, кхы дукха бараш я.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

ПАЙДАНАГIА ХУРГБОЛАШ БЕ БЕЗА БОЛХ

Юртбоахама производства дегIайоалларах долча партей правительствай соцамаша шера хьабийллаб юрта боахама продукташ дукхагIа яхаран уж дарегIа хилий таран тIеерзаяь юртарча къахьегамхой инициатива дегIайоалара никъ.

ТIеххьарча шераша цу даьхе дика хIамаш карагIдаьннад вай республике а. ДукхагIа хиняхд мулахьаш дола алат, генараш, сом, дуд, шура, кхийоле продукци. Цхьабаккха, алаша даргаш, продукци яккхара темпаш геттара лохка а цунга дIабоде мах лакха а хилар.

Из бахьан долаш укх шера яц миллион сома мяьха зе хургдолаш я юрта боахама Министерства совхозаш. Къаьстта доккхий зенаш хургдолаш за «Лермонтовский», «Ермоловский», «Самашкинский», «Плиевский» совхозашта, цхьадолча кхыча боахамашта.

Зенаш хилара керттера бахьан да юртбоахама культурай хьувкъаш, хьайбай продуктивность лоха хиларах хьа ца йоаккхаш дукха продукци йисар, доахав дукха довр, уж дукха Iаьдара дисар, продукци яккхарга бода мах лакха хилар.

Аьлча кхоачам ба, планагIа хIара гектара тIара 18,4 центнер лакха дезаш хиниа алат 13 центнер мара ца даккхар, алатийн алата - бобови культурай цхьа центнер яккхарга бода мах планагIа 3 сома 97 кепиги хила безача 7 сома 03 кепиги хилар.

Веча хьала тIа за шера-шера совхозашта доккхий зенаш деш дола хьайбай боахама дакъа. Укх шера цхе бетта совхозашта кхоччаьннац доахан дебадара, хьайбай продуктивность лакхъяра, хьайбай еппига продукци яккхара мунааш. Соахе цу хавацa никсача доахан цхьа эзар баьнн кIезигденнад, жа — 4,9 эзар устагIа.

Пйс бетта хьа ца йоаккхаш йисай 8 миллион сома мяьха хьайбай продукци. Iаьсанте тIа ца кхеташ дисад 16 эзар центнер дуд, хьекхарашта — 12 эзар центнер, ца йоаккхаш йисай 150 эзар центнер шура, ца гулдеш дисад 8 миллион гарга фуъ.

Совхозий кулгалхоашеи специалисташеи хоадамболлаш дола гIуллакхаш чакхдахаи доахаи кел тIарча оалхазарийн продуктивность лакхъяра, кхоачамболлаш дикача доакъарашца хьайбаш Iалашдара, хIаьта кийчдеш дола доакъараш беза мах болаш да. Сийлоса центнерага 75 кепиг доахал планагIа 59 кепиг мара дахийта йиш ца хиниача. дIайийнача баьцех яьккхача аьзага — цхьан сомах 88 кепиган метта 4 сома 57 кепиги. Доакъар зеален мяьха дезел хиларо, продукци-яккха йиш йолчуа кIезигагIа яккхаро хьайбай продукци яккхарга дIабоде мах лакхбу. Шурий центнер яккхарга дIабода мах 21 сома 9 кепиги, Iаьсашта дукха тIаккхетийтарга болаш 125 сома 35 кепиги хургболаш ба, хIаьта ца паччахьалкхенга доахача дуча мяьхах дукха лакхагIа а ба, пусутхьа из продукци яккхарах зе хула.

ХIара шера доккхий зенаш ду «Ингушский», «Назрановский», «Плиевский», «Экажевский» совхозашна.

1968 шера баьча баллах 397,6 эзар сома зе хиннад «Ингушский» совхозаи, 1969 шера хургдар — 316 эзар сом хила мег. Бахьан малагIа да? Цун керттера бахьан за лаьттанашкеи хьайбашкареи беза продукци мел йоаккхалу хьа ца яккхар. Продукци яккхарга тIахьожам беацаш ахча дIаахийтар.

1969 шера алатийн алата-бобовни культурай хIара гектара тIара баьнна хьувкъам планагIа 17,6 центнер хила безача 8,5 центнер мара хиннабац е деррига кхаргкара ца доакхаш дисa алат 7800 тонн хилар. Цхьа центнер алат яккхарга бола мах планагIа 3 сома 27 кепиги мара хила ца безача 6 сома 48 кепиги е шоаза хIана бац аьнна дукхагIа хилар.

Кхы а вогIча хьала тIа да хьайбаш леладелга. Детта доахан укх шера 10 бетта 16 ето кIезигденнад соахе цу хана хинарашпа нийсача, цу юкъа 66 килограмм кIезигъеннай хIара Iеттагара йоаккха шура — хIана из 1386 килограмм мара яц, дукхагIа дайпад еххаш.

Шурий центнерга дIабода мах соахе 18 сома 58 кепиги хиннаб, планагIа хила безар 15 сома 50 кепиги мара безацача, хIаьта укх шера 19 сома 78 кепиги хила мегаш ба. Iаьсашта дукха центнер тIаккхетийтарга 174 сома 42 кепиги дахад планагIа лаьрхIа хиннача 86 сома 84 кепиган метта. Хьайбай боахамо зе тарлуш дезе — 277,8 эзар сом.

Кхы хиагIа дац «Плиевский» совхозера гIуллакхаш а. Пачхьалкхенга нит тайпара продукци йоккхара план бейзаб дукхан тха мел мара кхоачашъьяьац. хIаьта дукха а яьц доахан кIезигдара чотах мара. Хьа ца йоахаш йиса лаьттах продукташ — алат 2610 тонн, генараш 76 тонн, сом 140 тонн, еррига а закупочни мяьхах лаьрхIача 144 эзар сома.

Гураьь дув кIа хIара гектара тIара 15,5 центнер даьлар, планагIа 19 центнер ала езача, алатийна лаьрхIача хьажкIий хьувкъам 9 центнер, план 26 центнер, силоса лаьрхIача хьажкIий хьувкъам 70,2 центнер, план — 200. Гураьь дучча алатий цхьа центнер яккхарга дIабаха мах 9 сома 40 кепиги ба, алатийна лаьрхIача хьажкIашка — 16 сома 23 кепиги, хIаьта из дIачутедача мяьхал дукха лакхагIа ба.

ПланагIа 57 кепиги соахе 73 кепиги мара ца хиннача хьажкIий мошача масса центнерга дIабаха мах 1 сома 26 кепиги хилар, шерра-шера дIаювча баьций цьа центнерга бахар — 8 сома 75 кепиги, планагIа лаьрхIар 1 сома 83 кепиги долча.

Доакъара мах кхитта беза хилаьо, тIахьожам боацаш ахча дIаахийтаро, зоотехнически балха йоарам лоха хиларо, 100 Iатта доархIаш Iаьсий кIезига хьахивано, шура кIелига яхаро, Iаьсашта деннен бийсаннех тIаеттаду дукх кIезига хиларо шурий центнер яккхарга дIабода мах цу безаме 26 сома 97 кепиги хила мегаш ба, хIаьта из планагIа лаьрхIачул 10 сома 78 кепиги лакхагIа хул. Кхыча дешашца, аьлча «Плиевский» совхозе йоаккхача шурий центнеро паччахьалкхеспа 11 сома 47 кепиген зе ду.

Продукци яккхарга дIабода мах лоххбара доархIаме фактор я накладной расходаш кIезигъяр, совхоза сметно-финансови дисциплина чIоагIа лелаяр.

«Плиевский» совхозе управленчески персонал лелаярга а производства гIуллакхаш дарга а дIаухийтача ахчанна совхоза директоро нов. Гадиева, бухгалтеро, керттерча специалистий вагIонтахьара тIахьожам ца хиларах 9 бетта яь накладной расходаш 170 эзар сом хилар, дIарччача 1968 шера дIадахийтар 156 эзар сом мара ца хиннача.

49,3 эзар сома мяьха оборотни средстваш производствана юкъера дIа а яьха, кхыча гIуллакхашта хьожавй, дебиторски лекхар 10 бетта 9,1 эзар сомага дIаккхьчад, ха тIехъьйина Госбанка ссудаш 370 эзар сомал тIехдаьннад.

Уж деррига хIамаш бахьан долаш 418 эзар сома зе а хулаш ер шу чакхдоаккхаш я «Плиевский» совхоз.

1969 шу боахамашта зенаш а хулаш чакхдоал «Назрановский» «Экажевский» совхозашка а.

«Ингушский» Наьсарен районен совхозий Iаламиг-климатически, лаьттай хьалаша торо хулийт лаьттанацарен хьайбашкарен йоала продукташ дукха а дукхагIа яха а зе хургдоацаш болх бе а.

Из хьахьоаз ер шоллагIа шу пайда а беш чакхдоаккхаш йоаллача «40 лет Октября» совхозе.

В. СИДОРЕНКО,
Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама Министерства планово-экономически отдела начальник.

ВурийIэлагIа шу да Дзанагова Людмилас Грозненски химкомбината лаборатора болх бу. Йоккха опыти лаьа говзал я цун. Ший балхах дика кхет из, цунна ший вахар дийзад. Дукхача къоначa болхлоашта Iомавай, хIанз я тIехь Iомаю нов. Дзанаговас ший говзал.

— Iомабе халагIбарш Людмилас йолча дIаяьожаду оаха, — йоах лаборатора заведующе Кассинцева Инна. Дзанагова Людмилас хьийха ба дахха толамаш доахаш къахьегаш хьабоагIа Шумейко Светлана, Жукова Валентина, кхыбараш. Укх тIеххьарча массеш шера деррига а цо саг Iомаваав нов. Дзанаговас. Цахкха а ший балха тIа гIалат даллийтац цо. ЗIамига а анализ нийса ца хилча чехка бахьан лох. Приборе нийса болх ца бича е лаборантка гIалат даллийтача мара зила йиш яц из. Управлене цента юкъера дIавалац Людмила, контрольно-буставе боарамга дика хьож. Цулухьа цун сменах цхьакха хьовзам хилац.

Шийна хоачок кховчам баь ца Iеш даим ший балла говзал лакхъю нов. Дзанаговас. Болх бешехь заочно деша а дIаш химико-технологически техникум чакхъьякхий цо. ХIанз сменни химик йу из. ЦIена къахьегамо нийсъ хьабена саг я Дзанагова Людмила.

СУРТА ТIА: Грозненски химкомбината лаборатора сменни химик Дзанагова Людмила.

Сурти тексти
С. Хугаева.

ДОШ КХОАЧАШДЕРГДА

Лоаман районий боахамий экономика дегIайоалара чIоагIа боккхача доархIаме хиннад тхьамка. Ца культура агротехника бокъемаша дIа ца дехкара ххеш хилча колхозашта боккхи пайда бел.

1961-ча шера дена опыта лаьрхIа тхьамка кхеде лаьлар тха района боахамашка. Цу шера Кировен Ленинен цIерагIча колхозашка ший гектара тIа дийнадар тхьамка. хIаьта хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача чIийна хьувкъам 0,9 центнер даьлар. Цу хана дийна дика шерьаьй районе тхьамка дIадув планташ. ХIаьта шерагара шерага тхьамка лелаесача Iомача опыта торо хилийтадаьсьда, дIадаьача шера, юкъера лаьрхIача дIара гектара тIара итт итт центнер тхьамка чуда.

Дика хьовзаш леох районa тхьамка лелалгеша укх шера а. Иштта В. И. Ленин вах бIаь шу дизара дон сийна, пачхаьлкхенга тхьамка лоххара тIайийна социалистически лекхараш кхоачашдаь баьннай Гагарина цIерагIча колхоза къахьегамхой. Декхар 77 тонн лоча 136 тонн тхьамка дIалехнад пар хIаналехьа пачхаьлкхенна, хIаьта шоай лекхарел совгIа 21 тонн А. Шерипова цIерагIчен «Заветы Ильича» яхачен колхозашка дIаденнад 10 тонн тхьамка. Тхьамка доххара план кхоачаш а яь. хIанз тIайийна зекхараш кхоачашдеш ба Ленина, Калинина, XXII партсъезда цIерагIча колхозий къахьегамхой а.

Тхьамка кхелеча доккхий толамаш даьхад А. Шерипова цIерагIча колхоза тхьамка лелаеча бригада. Пачхаьлкхенна тхьамка дIадахьра лекхараш 200 процент кхоачашдаьд цу бригада къахьегамхоша. ХIаьта Гагарина цIерагIча колхоза Чапаев Далхе кулгалдеча бригада, «Заветы Ильича» яхача колхоза Шукаев Даха, Чунчураев Ахьмада кулгалдеча звенаша 160 процент кхоачашдаьд тхьамка доххара декхараш. Цу тайпара дика тхьамка хьувкъам кхебаьб XXII партсъезда цIерагIча колхоза коммуниста Бельтоев Мусаже кулгалдеча бригада къахьегамхоша.

Ди дIадоддаа тхьамка хьалдеча пункте боахамашкара 8—10 тонн тхьамка ца дахьаш. Цулухьа шоаьц районa боахамаш 18-гIа декабрь хьалIакхачалехьа тIайийна пачхаьлкхенга тхьамка доххара декхараш кхоачашдергхиларах.

М. МАЙПАЕВ.
Нижний-Юрта районе тхьамка хьалдеча пункта заведующи.

ПОЛИТИНФОРМАТОР

Колхозхой съезд — ахархой, деррича советски халкъа ваха ре йоккха событи я. Цулухьа, чIоагIа уйла тIаккхийта раиога далуясIар, газеташ дешар Грозненски районa ЦхьоалагIча ман цIерагIча колхоза къахьегамхоша, цхьабакъда, Первомайски станицера колхозхошта къаьстта хоа хет шоай политинформаторега Шагаева Евгений Васильевичега ладугIаш. Хьайбаш лелаеча бригада колхозхоша хIанз аргIанна вIалагIехийттача а яр укх темах беседа: «Колхоза керда Хьокхаме Устав».

Бе доаллаш дIашта записной книжка за политинформатора. Цу тIа дIаяьлаь я еггIолча беседа лоацца план а цхьайола цифраш а. ХIаьта из чIоагIо уйла тIаккхийта лаьуш цунга колхозхоша! ЛадугIаш багIарий уйла тIаоза хов Шагаевиэ.

Атта, царгIаьта ю ца беседа. Цхьабакъда, цхьаннеса а лац, из еш цун мел кийчвала веза.

Укхаза цхьа записной книжкиг мара кхаьал цунга, хIаьта цIагIа — книжкаш тIара, газеташ тIара, журналаш тIара хьаягдаь йоазош тIадола сона тетрадаш. Цар тIа долла хIама да. ХIаьта Ленина томаш-м массаза а хул политинформаторага дIакхайда хьаша мара ца дезаш.

Дунен халкъашта юкъерча Совещанех е Гаргарча Малхбоалерча хьалах лаьца Евгений Васильевича беседа еш хилча, цу ночa гIулакхех Ленина яьшта лаьца хьож цо, цунна чIоагIъю по выводаш.

Баьцадараш лелаеча бригада болхлоашца беседа еча хана Шагаевац дийнар цIаьхонхой КхоалагIча Ерригсоюзни съезде КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева даь къамал.

Пигга ю белгаладьккхар, лаьтта вай никхаш рай рузкъен дух дукха хьест хилар. Цулухьа къовсам доаттабанза баргIаш лаьтта лелаяра культура лакхъяр дукха, тешаме дахха хьувкъам кхебелла вIашгIехьлакхар дукха. Къовсам лоаттабе беза хьайбаьй кхо тIарча оалхазарийн продуктивность лакхъяр а уж дебадар а дукха.

Колхозхой КхоалагIча Ерригсоюзни съезда документашца чIоагIа хьаьт да наьха: газеташ дехи, радиога ладувгI, цхьабакъда, хийначa дешо дер сево дергда? ХIаьта Шагаевна хоа нахага из дош ала. Цо лекцеш ешача хIара бригаде дукхавеза хьаша ва Евгений Васильевич.

В. ИГНАТЕНКО.

Совхоз чуоттадаь хьайбаш кхабара наьхь дIа эларах хуцадургьа тха севооборотни, культураш. Из а дагайоал оаха.

Хоза хьаллIа а дамоа баьцдара деравдаь тха кхаш планагIа доагIIача тайпара оаха 280 гектара тIа дIадийнлея кIивои мукхон. Минеральни удобренеша хьаьнаир уж кхаш, дика кийчдир. Дейнадаш механизатораша хьийга къа. Укх шера 20 центнер совгIа кIа, 22 центнер мукх баьтар тхона хIара гектара тIара. ХьатIадоагIача шера из хьувкъам кхы а лакхатIа хилийта лерхI оаха.

ХIанз укх деношка кхашка йоалургьа органически удобренех етта лележаш.

Б. ДЗАУРОВ,
Наьсарерча чуоттадаь хьайбаш кхобача «Октябра 40 шу» совхоза керттера агроном.

Хургболча хьувкъама лаьрхIа

ХIанз дена тха совхозах чуоттадаь хьайбаш кхоаба боахам хургба. «Скотооткорм» треста чуйоагIа из. Агрономаш дукха эшаш бац, хьайбаш лелаераш кхьчад совхоза доал хьина хетелургда. Хеталой я нийса хургдац. Лаьтта лелаераша хьалхашка латта даккхараш кхы а чоалханегIа, бехктокхамегIа хургда, хIана аьлча цар еллача лерда тIа мара доатталургбац хьайбай боахам.

Цулухьа къаьстта бехктокхаме хет тхона хьатIадоагIа шу. Тхоай доакъарца, фуражаца кхиба деза тха хIана дена тхоашка кхача боахамаша хьатергдола бIаргиа хьайбай Iулаш, цу тIа пачхаьлкхенна алат тела дезаш я да.

Беркат дала магаргдолаш да тха лаьтташ оаха доагIIача тайпара церна Iуна дойи. Гуйрено кхаьккхар из. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 1,6 центнер кIа дукхагIа даьвр тхона дIадахача шера аьннача. Цу тIа 220 эзар сом хиллал пайда а баьлар.

ХIаьта берриге хьувкъам хIанз аьборашка ба. Цох дукха лаьIцаь. ХIанз тха уйла хьатIадоагIача шера хургдоачох тIа летт. Фу кераеIдувл цу хьакъехьа тха болхлоашта, механизатораша?

Сочча дегадоагIаве хана дена хIара сонна хоза ха лаьттана. Календарега диллача Iа деле я гуйре дIаьяьйй ало йиш йолаш дац хIинзара деноц. Оаха уж зеьна дIа я ухийтергдаш.

ХIанз 23 лаьтта оаха агрегаь я тха кхашка (шорех шинь мара арахьара хьатIайоалаь йолаш). ХIана лаьтта кIезига тIадоллалах «Беларусаш» тIехьашка йийнай. Бакъда вожаш, мел болашагIьараш боал боаккхаш я. БIаьсти аха лаьтта ца дийта тIерт тхо. Сов чела хиларца ший хайпахьа из бола чакхбаккха вIаштIехьдалаьер тха. ХIаьта я гIалат тоаде ха я. Механизаторaш оарцагIбаьннаб юхедиса 1000 гектар хиллал дола лаьтта сиха ахьа даккхара.

Механизатораш юкъе аха ньржай. Итогаш хIара пхи ди массаза дала ю оаха. Премеш, карара кара тела вымпелаш тел котбаьнкараша. Хьалхара моттиг дIа ца хецаш хьаьвргIа 3-ча отделенера тракторист Хучиев Исраил. ХIара пхе дийнахьара норма 135—140 процент кховчашъю цо, хьалха сица лаьтта аха итта дене а.

Цул дукха тIехьовнсаш Дахкильгов Жебраил, кхыбараш а.

Складашка шоай ма хуьла сихъагIа фу кийчде гIерташ къахьег болхлоша. Деррига фуна лаьрхIа гепараш цIентеь а эшача кондицега дIаккхачийта а дажнад. Кхы цIенбеш латт. ДIае ела 97 тонн хьажкIаш хуыпа дIахкьейтай. Фу Iалашдара, кийчаре болх вIалла мела бита йиш йолаш бац, хIана аьлча из во хуле лаьтта мелла хьаьна хиннадар ашна пайдане хургдац. Из бакъдер хIара ахархоно хоаш да.

БАХАЧА НАЬХА ЕРРИГСОЮЗНИ ПЕРЕПИСЬ

8—10 КЛАССАЙ ДЕШАРХОШТА II.

Географе урокашка хIара пачхаьлкхе Iомаелга дIадолалу бахача наьха дукхал, уж йоха моттигаш, цар состав нийтий харгара.

Из цхьа бахьан доацаш дац. Бахача наьха дукхала бокхха практически доархIам ба. Бахача наьха дукхалах, уж бахача моттигех, цар составах йола даннеш йоацаш вай мехка халкъа боахам планагIа дегIаухалга аьле йиш йолаш дацар.

Бахача наьха бокъоаца йола сведенеш хьахургьац перепись яра наькъаца мара. Вай пачхаьлкхене эггара тIехьагIа яь перепись 1959 шера йяр, иштта аьлча 10 шу хьалхагIа. Цу юкъагIа доккхий хувцамаш хиннад советски халкъа вахаре.

Бахача вахах йола керда нийса даннеш хьакхачийтаре 1970 шера январе бахача наьха ерггIанара Ерригсоюзни перепись чакхъяккха лаьрхIад.

Переписа итогаш, аьчул тIехьагIа хьакхочаргьа хIара къаман наьха дукхалах, лакхера, юкъера воарх! шера, юххьенцара образовани йолаш болча нахах а хIаьта иштта школашка, юкъерча, специальни, лакхерча дешара заведенешка дешаш болча нахах а йола сведенеш. Переписо торо хулийтаргья городашка а юрташка а баха нах бокъонца мелла ба хa.

Баха нах хананка хьежжа даргарбаро йиш хулийтаргья дешаха ха йолен ха йовцен бераш меллад ха. Цо ший аргIанна йиш хулийтаргья нийса планировани е — дешархошта учебникаш, берий книжкаш, берий барзкъаш мага гIирсаш мел а малагIа уйла а вахеша деза, хIаьта иштта школаш, берий бешамаш берий ясли мел а мича а хьалье эза.

Перепис ковкъостал дергда вай халкъа материальни хьалтерон культурен товара.

Бахача наьха Ерригсоюзни переписа итогаш тIа хургья Коммунистически парте кулгалдо советски халкъо яь кIоарга экономически культурни эргалонаш.

ХIанз хулча переписа дехкар — мехка территоре тIа бахача наьха дукхалахи уж бахача моттигехи, кхал-мIа хиларга, хенашка, дезал болаш-боацаш хиларга, къаманга, меттага, образованега, занятешта, халкъа боахама дракъошта, общественни группашта бекъабаларга дилладза бахача наьха составах йола нийса даннеш оттае.

Из долла хIама эш промышленностен юрта боахамен доакъош мичан мела дегIаккхувла деза, чуIе дIеноц, больницаш, школаш, тикаш, столовеш, клубаш, кинотеатраш мел а мича а хьалде деза харе.

Перепись чакхйоаккхаргьа из дIайоалаялале хьалхагIа — 1970 шера январь бетта хьалхарча шин кIиранна еррига счетни участкаш цхьаре тохкаргйолаш бола, лаьрхIа цу гIулакха кийчбаьча счетчикоша. Уж хIара цIагIа, квартире, массе метте чуваттаргба, хIара дезал бовзаргба цавеш перепись йолаеннача хана бахаш бола берига ях цIагIа нийсалургболаш хIара дезале малагIча дийнахь а малагIча хана а вахача дикагIа хургда ховгда. Перепись дIайолалургьа 1970 шера 15 январе Iуйрийна 8 сахьат даьлча, 22 январе чакхъергья, вешта аьлча 8 дийнахь хургья.

Шийна участке мел баха нах цхьаккха саг туьла ца волийташ хьатIаизбе беза хIара счетчика. Нагахьа саина хIара счетчика кхиметтеда мел вита а саг юкъе дите, Советски Союз бIаргча хьайбиеча дIа ца доарх! ин нусаргра ах миллион совгIа саг.

Перепись яха беча цу боккхача балха ниъе хьиннаре дехьа лаа деза вай республикерча дешархоша.

ХIара дезал болча чуваттача хана йоккхий хаамаш нийсъяла тарлу счетчикашта. ЦIагIа болча хана тIаьккхача хала бола тоаждаш нийсбала тарлу. Дешархошка счетчика тIадиллалах е шоай инициативагIа цу гражданнага вз волча счетчик воагIаргхиларах хоам бе а из цхьах ца кхеташ цIенгa цхьаргаро леха а бии я.

Счетчикага дIаала йиш я цар перепись еча хана тIабоацаш хиннарех больнице, командировке, отпуске е гаргара е боаш нах болча хьоашалгIа вахa хинбар малаа.

Бахача наха перепись еча счетчикашта новкъостал де а хIаьта иштта хургйолча бахача наьха переписа доархIамех из чакхйоаккхаргйолча хенех хьакъехьа шоай дезалашта юкъе беседа е эза хIара дешархочо.

Дешархой! Шуна декхар да боккхача пачхаьлкхен доархIаме бахача наьха Ерригсоюзни перепись чакхйоаккхача ма могга новкъостал даь.

Йилла йоалаш латт 400 километр дIаьха магистральни газопровод Майское — Ашхабад — Безмеин. Из керда шу хьатIакхачалехьа эксплуатаце дIаяла лаьрхIах.

Майски лаьттагIара даьккха сийна довгор республика столице — Ашхабаде, городе Безмеине доагIаргда, газови хоатола еррига магистарла йIоаххала ядача нах бахача пунктешта тергда.

СУРТА ТIА: газопровод юллача тIеоалаш латт 30 метр дIаьха турбаш.

А. Сапарова сурт.
ТАСС фотохроника.

Свердловскера «Свердловск»

Бийса вахха цхьа ждаш 600 саг тIаьцаргха Урала столице хьаьььча «Свердловск» яхача кердача гостиница. Вокзала юхерча майдан тIа е цун лакха здани.

Комфортабельни отели цхьаьц-цхьаьнашта моттиг йолаш мара яц номераш. Цхьан боарама температура я цIеноша — нийса н!ан йоахача йIайхача пачилаша хьахулийт из.

Арахьара тIабаьхкараша долча гIулакха — 440 моттиг йола ресторан, кафе, буфеташ, парикмахерски, бытовой мастерскеш.

Гостиница интерьераш хозъяра пайда ийцаб уральски кхертIех, копатеха нийсдаьча аломинех, керамиках. Вестибюла юккъера пен — города ший тайпара визитни карточка морг ба: укхаза металла тIа копатеха хьахьекхай керттера хоаленаш — цу даькъа Свердловске къаманIчарех йола Верх - Исетски металлургически заводи политехнически институти, хIаьта иштта уральски дувцарий турпалаш а.

Людмила БУТОРИНА,
АПН корреспондент.

ДУГА—МАЬХЕРА КУЛЬТУРА

Дукха шераш хьалхаг1а дена дуга кхеду Шелковской районан цхьайолча колхозий кхашка. Цхьацайолча хана х1ора гектара т1ера 50—60 центнер дуга йоалкхар, х1ьта шкъеле льттув балацар дуга кхедерий.

Хий дехкачо лаьттаех цхьа система йолаш пайда ца эцаш хиларах дукхаг1а йолча хана лаьтташ тух т1а а даьле, юкъера д1адуьлар.

Шелковской районе йиллача сорташ тоххача паччахьалккен участке дуга дукхача сорташта тоххам бе болабелар. Опыт йолаш волча агронома, участка заведующе, экономически ч1оаг1ача «Красный пахарь» яхача колхоза лаьтташка лакхача агротехника ларда т1а х1ора гектара т1ара 70—80 центнер дуга яьхай. Из лоархIаме культура эггара дукхаг1а езарех, цун хам берех, из йовзарех ца1 ва Александр Павлович Штырлов.

Ялтийна лаьрх1а дуга кхедара тела паччахьалкхен план-заказ вай республике дикаг1а кхоачашъе йолаелар КПСС ЦК мартовски (1965 шу) Пленум хинначул т1ехьаг1а. Шера 13 тони дуга мара кийчданзар республике. Шерагара шерага дукхаг1а кхеде а паччахьалкхейна д1атела а даьлар дуга. Укх шера дуга кийчдара план 5 эзар тони ч1оаг1ъаьй.

Иззал дуга даккхара кагийча лаьттан ч1егилгаш т1а кустарни (корейски) хьисапе из кхедалга дига а хий дехка инженерни сеть йолаш долча доккхийча кхашка механизированни хьисапе дуга кхедарга довла а дийзар.

Духхьал дуга кхедергдола «Степной» совхоз йилла йийзар Гудермесски районе. Цига дуга д1аде шаьрйир лаьтта шин эзар гектар. Хий ухе а юстара кхуьса а сантараш даьхар, дика наькъаш дехкар совхоза шин отделене севооборотий кхашка г1олла д1оахадешхен пхораг1еш чакх а доалаш.

Укх шера 1600 соаг1ча гектара т1а кхедир совхозо дуга. Цига севообороташ пийса в1ашт1ехьъяьхай, массанахьа а удобренеш тоес, могадаьча сортех дола фу тоессаш мара д1адец дуга. Д1аде доладалалехьа лаьттайна обработка яргара д1адоладенна берригага хьувкъам чуйица баллаца деш дола балхаш механизированни хьисапе чакхдоах.

ЛерттIа кхедар бахьан долаш «Степной» совхозе х1ара гектара т1ара 38 центнер дуга яьлар. Дуга хьувкъам дика кхебаьб дуга д1адуваш дола лаьтташ шерра-шера дукхаг1а кулийташ а укх таргарча шерашка 500 гектарага кхоачийтаргдолаш а йолча «Гудермесский» совхозе а.

Гудермесски дуга кхедераш шелкончанел хьалхабаьннаб хьувкъам лакхбарген паччахьалкхенна дуга д1ателарген диллача а.

Масала, нагахьа санна Шелковской районна дуга д1адуваш долча берригача боахамашта 1969 шера 1588 тони дуга ехаяле, Гудермесски районна боахамашта Даьхен амбарашка тессай дуга 4217 тони.

Белгалдаккха доаг1а, сорташта тоххам беш йолча Шелковской участке Александр Павлович Штырлова «Стодневный» яхача сорта 57 центнер, «Краснодарский № 424» сорта 62,3 центнер, «Донской № 402» сорта 64,8 центнер дуга х1ара гектара т1ара яьккха хилар.

Цу даннаша хьахьокх, хьувкъам д1ахо лакхбара вай йоккхий резерваш хилар. Д1ехорча х1ара шера кхы а цхьацца эзар тони дукхаг1а дала а кийчде а лерх1 дуга.

Дуга кхедергдолаш специализаци е лаьрх1ад Гудермесски Шелковской районий боахамашта. Из-м пийса а да, х1ана аьлча цига хий мел эш да.

Кхы тайпа да г1улакх кхыча керттерча культурашта дехка а хий ца тоъача Грозненски Наурски яраш санна йолча районашка дуга кхедара. Цига х1анзе а геттара к1езигъенна из культура. Грозненски района колхозашек совхозашек доадама дуга дехкадац укх шера паччахьалкхенга, х1ьта Наурски боахамаша 180 тони мара дехкадац из.

Х. МАХИТАРОВ,
юрта боахама министерства отдела начальник.

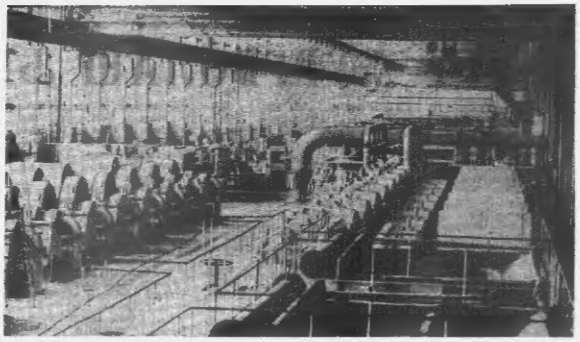

ИРКУТСКИ ОБЛАСТЬ. Хьат1адоаг1ача шера Братски хьун промышленни комплексе болх бе йолалургья предприяте шоллаг1ча арг1ан керда мощностащ. Братски комплекса заводашка х1анзе а мехка маьхера кордоеи целлюлоза, картон тел. Ерригаа объекташ болх бе йолалийтача шера т1ехдикача ангарски хьуа ялх миллион кубометр чакхйоахаргья химически гиганта.

СУРТА Т1А: картонни фабрика комплекса духхьашхаргъяр.

Э. Брюханенко сурт.
ТАСС фотохроника.

МОСКВА. М. Горьке ц1ераг1ча ССР Союза Московски художественни академически театра сцена т1а чакхъяьннай Польски Халкъа Республика 25 шу дизара лерагаь польски пьесай фестиваль. Бокхача толамца чакхъяьлар «Пасг1атон хьалхара ди» яха Кручковский Леона пьеса. Спектакло дуккха дунен шоллаг1ча т1еми т1ехьарча деноех.

Постановкен режиссурен ПНР искусствай заслуженни деятела М. Окопинске я. Художник А. Тощьта.

СУРТА Т1А: спектакла сцена.

В. Егорова сурт.
ТАСС фотохроника.

КХОАЧАМБОАЦАРАШ Д1А А ДОАХАШ

Дукха халонаш духхьагъяьхар соахк тха совхоза кхаш лелад ераштен хьайбаш лелад ераштен шийлача 1айо. Б1оаь а бах байр 910 гектара т1а гураь д1абийна мукх. Х1ьта хьайбаш чусоцадаь кхоабача хана, царна кхоачамболдаш доакъар 1алашдаь ца хилар бахьан долаш доахаи яла меца 1а дакхха дезаш хилар. 1алашдаь хинар а фермашта хьалт1аданзадар. Кхоабацар хьайбаш лелад ераш декача наьхъаша г1олла фермаштех кошараштек юхе доакъери хийн т1аувзе а. Цхьабакъа 1аламо духхьаьувттаь халонаш юстер а йоахаш шоай хьинар цхе ца деш къахьийгача цхьабелча къахьегамхоша д1а ца къастийташ 1айгара доакъар шоаш лелаш хьайбаш.

Иштта Шоавноз Товсолта карат1адаьлар ше лелабеча х1ара б1аь жийна т1етта 107 1аьхар кхебе а уж дика 1айгара даха а. Х1ьта К. Хуснеаен, М. Азарсаевен О. Юсупхаджиевен кулг1аладеча бригадашка кхыча тайпара дар г1улакх. Цар 1улаша а дукха ма дайр. Цу масало хьагойт болх лерт1а в1ашт1ехьбаьккхача, 1аламо духхьаьувттаь халонаш эшае хьайбаш лелад ерий йиш йолга. Цу тайпара литт г1улакх кхаш лелад еча а. Нагахьа санна къахьегамхоша кхоачаш баккаш деш агротехника яйса кхоачашйоа новгъа хургьяш, царна 1аламо халонаш, х1ьта дукхаг1а хургба чуйна хьувкъам а. Х1ьта цар балхах тийша ма йий хьайбаш лелад ерий доакъара беза. Бригаде, отделене, совхозе хиннача собранешка кхоачамбоацараш хилара бахьанаш е тохнаш, дукха дийшар укх шера совхоза къахьегамхоша. Х1ьата д1ахо ше дезар а белгалдаьд цар.

Х1анна, ше мел йолча юртбоахама культурай хьувкъам лакхбара, шоайла социалистически къовсам а баьнна къахьегаш ба кхаш лелад ераш. Б1аь гектара т1а планал соаг1а а дуаш. агротехнически дикаг1а йолча хана, дика лаьтта кийч а даь, укх шера эггара хьалха, лакхача репродукцех цхьоалаг1ча класса фуна 3100 гектара т1а д1айийна баьннаб уж гураьюю культураш. Лоаща аьлча хургболча хьувкъамо тешаме ларда елай совхоза къахьегамхоша.

Белгалдаккха деза эйба лаьтта д1ара план кхоачаш а яь х1анз ралнал соаг1а уж оалам деш болга. К1оарген салел оалт лаьтта механизаторашта С. Усманова, Ю. Эгиева, Д. Мустапоева. Цхьан сменаг1а 2—2,3 норма кхоачашъяц цар эйба оахача.

В. И. Ленин вохь б1аь шу дузача ден сийга лакха социалистически декхараш т1а е хийи, т1ехьаг1а болх беш ба хьайбаш лелад ераш а. Хьайбаш чусоцадаьча х1ара помещенена юхе тоъал доакъар 1алашдаьд. Иштта Г. Шеаипова кулгаладеча бригада кошарашта юхе гулдаь карт а яь арг1ашка д1аоттайь 720 центнер йола 70 центнер чая, х1ьта кошарашта гаяна йоадаш к1оаг1ашка елай 370 центнер силос. Дика кийчбеннаб 1айга М. Хушаева, В. Муслаева, Х. Маликова кулгаладеча бригадашкара хьайбаш лелад ераш а.

Укх шера санна дукха доакъар ц1аккха 1алашдаьдац совхозе. Х1ьта а доакъер кхы а дукхаг1а хилийтара х1ана Наьсарен районе доакъар 1алашдеш ба тха хьайбаш лелад ераш.

Геттара тха балха дошъа дола цхьа кхоачамбоацар да совхозе. Боахама кошараш Терски хукъа т1а г1олла укх. Х1ьта гаьнен халеш да цига хий т1ехкхьа. Хотта болча хана трактор мара йо хьаьд цига. Хьалхара шу дац охха республикански хий дуллача организацешка кошараш латтача юхе хий диала хьаш дехар ду. Цхьабакъа цунах г1улакх халош.

Т1ехьакосча совхозашта юкъера хьа а яьхха дикаг1а долча боахамех ца1 хилийта г1ерташ къахьо кхо ца деш къахьег боахама коллективо укх шера.

М. ЮСУПОВ,
Наьсарен района «Минеральный» совхоза зоотехник.

ХАОТТАМ

Тахан республике г1оалех Грозненски моргаш а йолаш, лоадама болчан а йоадаш, цхьайолча моттиг ашка к1езиг-дукъа ша а буллаш, къувйа - малхбоалехьара г1аьххьача боарамо мух а хьекхаш хаьа хиба а фегара температура республике г1олла 3 градус шелалгара 2 градус йовхалга кхоачаш, Грозне 0 гарега градус йолаш хила а тарлу. Д1ахорча шиа деин ши буса моргаш а йолаш, цхьацайолча моттиг ашка лаьг1о йоачан а йолаш, дохк а доаллаш, к1езиг-дукъа ша а билла, малхбоалехьара т1ийло, г1аьххьача боарамга кхоачаш мух а хьекхаш ка хира а фегара температура бийсанна 5 градусега 5 градусега кхоачаш шелал йолаш денна 2 градус шелалгара 3 градус йовхалга кхоачаш хила а тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ГАЗАХ ПАЙДА ЭЦАРА БОКЪОНАШ КХОАЧАШЪЕ!

«Грозгоргаз» тресто газови приборех пайда эцаш болча берригача абонентаьшна д1ахойт, «Городской газови боахамерча правилашка» хьежжа газови приборашта авари йоацаш болх бара ерригача газови приборашка шин бетта цкъа «Грозгоргаз» треста эксплуатацонни цехашкара слесараш - профилактикаш хьажа беза.

Шоай ц1еношкарча газови оборудованена профилактически г1улакх деча дийнахь газови приборашта слесараш парг1атта т1акхоачийтилга 1алашде лекхарийла ба абоненташ.

Профилактически ремонт еча хана газови приборах т1ерча кранашта лаьтта хьакха, йоагаш йола газови горелкаш ц1енйе, тунгилгаш фо хьалъозий хьажа, турбаш, кранаш хираца в1ашаг1хоттаенна мел йолча моттигашта сана хьежа, газови приборех кхерам хургбоацаш пайда эцара правилех дашца абонентаьшта йовзийташ йола инструкташ яла еза слесаре. Массане а шоайга боккъал хьалда участкаш йоацаш а «Грозгоргаз» треста бошкъал хилар хойташ дола удостоверени шоайца долаш а ба слесарш - профилактикаш. Вокха воаца слесарь - газовик цу тайпара удостоверени ца хуле, газови приборашта г1улакх де т1а ма вуталва.

Газови приборашта профилактически ремонт еча хана слесарга контрольни журнал д1аяздайта веза абоненташа газови приборашна болх бераш но цу т1а балано арг1олаш, х1ьта абоненташа шоай оаг1онгахьара слесарга бел болх бокъбеш контрольни книжка т1ен профилактически г1улакх дерa карта т1ен кулг йоаде деза.

Нагахьа санна 2 бутт баьнначул т1ехьаг1а слесарь - профилактик абонент волча ца воаг1е, цу хьакъехьа эксплуатацонни службега хоам ба беза контрольни журнала т1а латта телефон а тела.

Датакхабалаш, газови приборашта хан-хаьнахье профилактически ремонт ца хилча цар лерт1ен кхерам боацаши болх беш хилар.

Авари хила тарлуш йола моттигаш хьегучаяхара, харцахьа арахе газ соцавра «Грозгоргаз» тресте болх беш аварийни служба я, х1ьата цун болхлой эшаш хулс, мичча хана — дийнахь а буса а — д1абеха йиш я контрольни журнала т1а латта телефон а тела.

Аварийни служба декхарийла я харцахь хьаьха газ соцае, аварешъ е авареш хулийташ дола бахьанаш ца хилийта, х1ьта иштта газови приборех кхерам боацаш пайда эцара абоненташта инструктаж тола а.

Газови приборашта лерт1а а авари йоацаш а болх бара хьалхаре боккха бехктокхам т1ебуж абоненташта шоашта.

Б1ехача газо отравлени хиларах лораву тунгилгаша фо хьалъоэзий ший ханнахье хьажаро а тунгилгаш технически дикача хьал т1а хиларак лакташ уттаьро а.

Газови приборех кулгаш детташа мегаргдац - цегийча бераштех цирца болх бе ца хоаш болча накагех.

Газови приборан ц1ена лелае еза.

Газови горелкаш, кийтай к1ийлеваши оаг1оши юкъ-юкъе саппон растворацца йилла еза.

Городашкеи нах бахача пункташкеи газови боахама эксплуатаци яра практика хьахьокх, газаца лоралуш хилча, газови приборех пайда эцара правилаш кийса кхоачашъеш хилча, ц1аккха а хатар ца хулаш хилар.

Газови приборашта гонахьарча моттиге тулгий х1амаш ма лоаттае!

Дитта беракъаш доккъеделлийта газови приборашта лакхе хьал ма уйтае!

Лотаь газова прибораш б1арг лакха сег воацаш ма йита!

Газови приборех пайда ийца баьнначул т1ехьаг1а газови прибора т1ерея прибора хьалхашкарча газопроводан т1ерея кранаш д1акъовланза яргьац.

Кочча газ чуйола баллонаш д1аккхаьчача хана абоненташ декхарийла ба уж хьаенача слесарашкара баллонаш хьаяреи д1астаяреи контрольни талонаш хьекха.

Газ чуйола баллонаш слесаргара хьащача хана баллона т1ера номери контрольни талона т1ера номери цхьатара йий хьажа а х1ьта иштта д1аоттаьча баллона чура газ арахь ахац слесарь хьажийта а веза абоненташа.

Контрольни талонаш йоацаш йола баллонаш хьаьца могадац, х1ана аьлча цу тайпара баллон телка хила тарлу, т1аккха цунах пайда эцар кхераме а да.

Уралаттаеш мара д1аоттаеш яц баллон. Абоненташа шоашкаре хьаяхха, кхычахьа кхакъ, пхораг1а аьккха керчае мегаргьяц баллон, х1ана аьлча т1аккха цу чура газ ара а иха, ц1аг1а 1айча, катар хила тарлу.

«Грозгоргаз» трестегара мукъа боацаш газови оборудовани газопроводи кхычахьа уттае а в1ашаг1ьехка а могадац.

Кхерам хургбоацаш газах пайда эцара правилаш абонентий оаг1онгахьара толхаь моттиг хуле, газови прибораш д1акъоваргья.

Гражданаш! Газах пайда эцача хана хьожаш хилалаш, лотаь газови прибораш б1арг лакха сег воацаш ма йиталаш.

Дагалхабалаш! Газови приборех пайда эцара правилаш толхаро шоаца шун доаллахоштен доккха зулае а доалаш отравленаш а, ц1ингаха а эккаш хилийта тарлуш хилар!

«Грозгоргаз» тресто берригача абонентешкара дех, тха болхлоша газови приборашта г1уланна во деш хуле, цу хьакъехьа телефонаца е кехат дайтарца цу районе хьожаш болча газови боахамга хоам бар.

«Грозгоргаз» трест.

ДУНЕ ЦХЬАН К1ИРАГ1А

НАТО-н ЕВРОПЕИ

Д1аяхача хана а из массаза хиннача тайпара, дукха ха йоацаш Брюсселе чакхъяьннача НАТО Совета сессе ден повестка Къилбаседаатлантически союза т1ема потенциал алсамъяккхара хетаь яр. Бухеоацаш яьча коммюнике формулировкаш хоашше нсгаь йоллашехьа а, цу т1а духхьал хьайоах НАТО мехкаша блока т1ема ниа хьаллоаттабаьза баргбец. Брюсселе ч1оаг1ъаьй Европе «т1ом болабеннача юкъье тактически ядерни герзах пайда эцара хьакъехьа НАТО ядерни планирование группа ения рекомендацеш. США-н Англен викалаш духхьалбаьлар сор йоккхий яь т1ема бюджеташ з1амигъе безвм болаш шоай цхьабола партнераш хилара. Ч1оаг1а критика йир Малхбузен Европера ший б1у арабакха аьна Канадас яьча решене.

Цхьабакъда, европейски кхерамален проблемаш кийача хана къаьстта шаьра хьагучаьлар НАТО членашта юкъе хинна в1ашдуххьалемаш. Европе х1ака леттача хьала кхетамца мах беш болча цхьаволча мехкий — блока члений викалаш т1ахьекар Европерча кхерамалени цхьана г1уллакхаш лелад арен дешашта еррнгача Европа юкъара совещании гулъярак даьна социалистически паччахьалкхенаша еннача предложеней хьавъехьа «позитивни позици» лацара. Масала, Франце хьаьга мехкашоаьча г1уллакхий министра Морис Шумана белгалдаьккхар «европейски кхерамален дешашта совещани чакхъяккхара идея къайлаг1а х1ама доацаш т1аэцара» ярг ца хилар. Цунца «позитивни никъ лацара» т1ехьа къамель дир Дане хьача мехкашоацарча г1уллакхий министра Хартлинга. Иззамо къамьл дир Канадахьча мехкашоацарча г1уллакхий министра Шарпа а.

«Дукхаг1а дола европейски мехкаш,—«Вашингтон пост» яхача газета язлечох, — Европа кхерамалени дешашта йола совещанеш хьем ца беш чакхъякха г1ерташ хилар» гуча а даьнна, Брюсселе цу. г1уллакха «духхьалъяле» лаьрх1ар США-с. «Цу тайпара совещани чакхъякха эг1ан аьна хет США-ца, — яздора газета, — шоаш санкционировани ергйолаш йола хьадда соглашенеш кийчъялаша йолча хана».

Цу х1амаша кхы т1е а хьахьокх, ерригача Европа юкъара совещанин толаме чакхъякхьарга боцача наьхъ т1а НАТО-на чухьа искусственно хьеен йола халонаш к1езига ца хилар. Цхьабакъда, цу тайпара совещани чакхъякхара хьакъехьа еннача предложеней т1ехьа т1аэзара ниц боккха ба. ца т1а-т1а ч1оаг1а1а хьаллоац Европа халкъий оаг1онгахьара. Х1ьта социалистически мехкех даьца, уж, декабрь бетта юххье Москве хиннача вовх1 европейски социалистически мехка партийни паччахьалкхени кулгалхоша белгалдаьхача тайпара, д1ахо а т1аг1ертта в1ашт1ехьдаккха г1ертарга европейски лаьттан т1а кхоххама метте дикача доалахой г1уллакхаш д1аоттазга, машаре яхар тайп - тайпара обществени строеш йолча европейски паччахьалкхенашта юкъерча г1уллакхий бовзам а хинна в1асттилга, кхерамзлеешарен прогрессашарен халкъий уйла бокъонца кхоачашъелга, дунен цу районера сагорг1а йола проблемаш къовсталга.

Шеко яц, уж дика уйлаш кхоачаш хургхиларех.

НИКЪ — ХЬАЛХАГ1А ЛЕЛАБАЬР МО Т1ЕМА НИКЪ БА

Укх т1еххьарча хана т1ема духхьаларча дукхачу ахьрен ник болчен выступленешка хадданзегаю В1ашаг1кхийтта Штаташ. Цига дакъа лоацараша д1аелех Вьетнамера «б1еха т1ом» сопабелген цигара американски б1у арабоаккхилгеи.

Х1ьта цу г1ахьехамех США правительствана фу хет? Цу хеттара жоп делар 8 декабре К1айча ц1аг1а хиннача пресс - конференце президента Р. Никсона даьча къамаьло, Президента хьакхайкадио, «переговорий истола хьалхашка хьалиннахох тийша х1ама доацаш чакхбаргба т1ом», аьнна.

Из Р. Никсона хьакхайкадаьр агрессе политика д1ахо лелае безам болаш США хилар, вьетнамски проблема т1ема средствашца хьоастве хага йолаш уж хилар бакъделга санна лаьрх1ар американски дунен кепайоазоно. Переговорий наьхъаца т1ом сопабетта «мел даьха вог доадир» президента Никсона, яздора «Нью-Йорк таймсо».

Вьетнамерча т1ема «деамериканизаци» елга да х1ана Никсона правительства керттера лехх1ар. Из фу яхача да хьача, из да. Къулбехьен Вьетнаме американски т1ема базаш, авиаци, артиллери, иштта кхы д1ахоргъяраш юхе а юташ американски б1ух доакъошта меттел къулбехьенвьетнамски б1у д1аоттабар. Ше къамаьл деш Никсона хьахайтачох, «Вьетнаме таиландски къулбехьенкорейски б1у летарах ахьтелар дикаг1а да цига американски салтий лелабечул». Цу тайпара, т1ема «деамериканизаци» яра идея из б1аьхбе лаьох1а а, сенатора Фулбрайта яхачох, «хьадда йоацача хана д1ахо террор доаттаярен мохк бозабарен ма1ан долаш а я».

Дов т1ема наькъева къоастадара никъ а хеже, США-с новкъарле ю Париже вьетнамски дешах лаьца еча переговорашта. Цу переговорашкарча американски делегацие ма дарра аьлча, политически наькъаца къоастаргйолаш проблема юкъа тиган, из Вашингтона х1ензарча пакащта юкъе доаг1аш ца хилавах. Парижерча политически переговорех шийна дош ца хеташ хилар хьа а хьоухаш, Лодж отставке ваьхарда дувзадениа мукъаньянача керттерча американски викала постесаг хьожаварга сабар деш да к1ей ц1а.

США а цар даазоеца вохьарча а политически обозревателаш хьахьокх, вьетнамски т1ом д1ахо лоаттабара политика перспективна йоацаш хилар. Дагалоийта дикаг1а хилар президент Джонсон а духхьал из клетанца йоанна политика дайдир. «Юхьен дош» К1айча ц1аг1ахоч цхьий моттигаш ваьнна хилар. Американски къо хьалчулга дадуаг1а а т1ом сопабе а ца доаший президент Никсон хьаьхо т1ема операцеш санна, иштта политически компромиссе а х1ензарга США правительство цкъа т1а а эшарга кхоачаргд мара х1ама де дика дац.

ИТАЛИ: АЬТТУВ ЦА БОАЛАШ ЯКСА ПЕРЕВОРОТ

«Обсервер», «Гардиан» аьнна английски газеташа а х1ьта царна т1еххьа французски «Монд» а ер к1ира доладенначи юххье т1ера кхоллар 1одаьккхар грецески хунтанех Итале неофашистски низаштех юкъерча къайлаг1ерча бувзамашта. Афинаштех Италерча грецески посольствален юкъе къайлаг1а д1а-юхе кхахьийташ а цу газеташа кепатеха арадаьккхача а каьхаташа хьахьокх, итальянски реакци, финансови средствашеи «1аьржача полковникий» «опытахи» пайда а эцаш, 1967 шера Греце яьо санна йола паччахьалкхен переворот Итале а е дага хиина хилар. Цу документаш т1ара гуш ма дарра, г1уллакх дезза чакхдаккхара новкъаоле яь х1ама дацар итальянски заговорщикаш «кийчбалангза» хилар а г1оттара хамехе дукхадахи хийттараш цхьатара ца хилар» а мара.

Итале паччахьалкхен переворот е кийчъерца ювааенна йолча событешкара б1аргга ца го йиш ец х1ана миссел дика в1ашт1ехьбаьнен низ болаши ц1аккха ца хинна т1а-т1а бокхаг1а хулаш латта болхлой болам юкъахоа иу мехка реакционни низаш дага доаг1 ца хилар. Гучох, «аьодехьара центр» оалаш йола партий болхлой классе «юзакъоадена» буржуазе хьашташ лерт1а доладен низ кхоачашболаш яц аьлча а хеташ, итальянски монополистически капиталаш эггара реакционниг1а долча г1озанашка х1ама т1а-т1а дукхаг1а дегоздало ю фашисташкха йолча политически организацешкех.

Цунна цхьанна итальянски неофашисташта новкъостал дещ йолча афински хунта а шийна аьттув болаш дола х1амаш лех. «1аьржача полковникашта» хет, Средиземноморьен НАТО системен кхы цхьаькха а фашистски паччахьалкхе хьахуларе, цо х1анзарча грецески режима г1уллакхаш а ч1оаг1ьерзар аьнна.

Грецески хунта х1анз лелаьдир экономически д1аде зараш хьалларга г1оаттарза соаг1а. Итали НАТО-на юкъера хьаьккхара а, шоай мехка территоре т1ара кхыча мехкий т1ема базаш д1аяхаре а, иштта кхидола г1уллакхаш чакхдахара а г1айттача итальянски къахьегамхой къовсам баржаре итальянски реакцерча ч1оаг1ъаг1а В1ашаг1кхийттача Штаташа лерх1ар ккоачамдар духьа а ца оалваца яь. Иштта из хеталаш дуккха баьхенно да. Кхиза хай, 1967 шера Греце хиина переворот ЦРУ а Пентагона а ч1оаг1аг1а новкъостал а деш чакхъяьккха хилар. Гуш да, цу Итале 1964 шера яь заговор кийчъеча юкъе а США хиина хилар (г1ораьккха дийна «Сафар доло»). Юххера а, укх денашка итальянски кепайоазоно хьакхайкадув итальянски неофашисташца Пентагона айхха бувзамаш хилар.

АГРЕССОР ЮХАВЕТТ СЕНЕГАЛО

Кхоалг 10 декабрь да кхача тховсара мехка столицера — Дакарера арадаьнна къулбехьенгалья, португальски колонин Гвинеера (Бисау) доавтв а долаш ч1ала Казамас кха провинции йолча оаг1орахьа дахар сенегальски эскара мотооизованни доакъош. Цу цхьан хана самолеташца цига хийтар парашютистий отрядаш а. Сенегальски эскара генеральни штаба коммюнике т1а йоах, из дакза дардоацаш хинадаь къулбехьен оккупационни ц1анче маьоач ма хаха дуккъала португальски военщина лелаю агрессивни провокационни г1уллакхаш бахьан долаш.

Иштта жос да мехка маьшмача юрташта португальски военщина цкъа санна дуккхаза а бандитски дов чудаь моттигаш цийсъеннача т1еххьаг1а сенегальски правительства дехнар. Аьхха укх т1еххьарча шии к1ираг1а кхоаза Сенегала территоре т1а баьннаб португальски б1у. Юххера а, ший доланера африкански паччахьалкхе кхы д1ахо сатохалургдоацача яьккхар Сенигале ехача юрта заьча бандитски дов. Португальски эскара вертолеташа юрта дов чударон бомбаш чуетташон цига бала дукха лаж боабаьб. Португальски военщина аькача г1уллакхашта эг1азбаха болча Сенегала Къаман собрание депутаташа шоаш т1ейийцача къастхача резолюце «фашистски къизен» я аьлар уж акцеш.

Белгалдаккха доаг1а, Лиссабона 1аьдалий цу тайпара провокацеш шоай доланча африкански паччахьалкхенашта массаза лелаеш хилар. Укх т1еххьарча шерашка Африкерча шоай колонеех, цавех суверенни паччахьалкхенашта духхьаларча агрессе плацдарм а яь, т1а-т1а шераг1а файда ийбе баьннаб Португале доал дераш. Хьалхаг1а а цкъа санна, дуккхаза хоам баьб португальски б1у Замбен Танзанен территорешка чуг1ерта хилараx, Гвинейски Республиках Конго Демократически Республиках доазонаш теххадаь хиларах. Тахан агрессе йоаняй Сенегала духхьала а.

Гуччахьа законаг1а доацаш лелаеча цу г1уллакхашна мошар хила йиш йоацаш хан Африка халкъаш. Португальски военщина агрессивни провокацеш ходамболаш сопае еза. Доаг1аш д1адехаш йола уж х1амаш хьадлаьцад Сенегала правительства дехар дарах по португальски военщина лелаеча агрессивни г1уллакхашта еначча жалобага хьажара гулъеннача ООН Кхерамзлен Совето шера т1еххьаг1а оттаьча резолюце т1а. Кхерамзлен Совето хоамболаш бехке йир Сенегала территорена яь провокационни вилеташ, царех машарах дунен халкъашта юкъерча кхерамзленен т1аттуесса кхерам а доарх1аш. Сенегала духхьалара агрессивни г1уллакхаш соацаделга Португалегара эза а дийхх, Кхерамзлен Совето Лиссабона правительствана д1ахайтар, вз цо ца даьчул т1еххьаг1а агрессорашра духхьала кхы тайпа хоалхамболашаг1а дола г1уллакхаш лаккхоаккхаргхилар.

О. АНИЧКИН, В. ВАШЕДЧЕНКО, В. ГОНЧАРОВ, Г. СКОБЕЛЕВ.
(ТАСС).

Ладугв1а, хьажа

РАДИО
16 декабрь

6.30 — «Юрта 1уйре» (эрсий меттала). 6.43 — Ахараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Передачай программа. 7.35 — Москва. 8.13 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Неполитов - 1вавоа. «Кавказские эскизы». 8.45 — Шун хеттарашта жоп лу оаха. (г1алг1ай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — «Къона т1ехье» (г1алг1ай меттала). 16.20 — Тха микрофона хьалхашка (нохчий меттала). 16.30 — Вахача эша г1уллакхаш кхоачашдерех доле къамаьл. (г1алг1ай меттала). 16.45 — Керда хоамаш (г1алг1ай меттала). 17.00 — Нохчг1алг1ай патриотически калеш. 17.20 — «Вай индустриальни мохк» (эрсий меттала). 17.45 — Колхозни съезда материалаш 1омаю оаха. (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.13 — Ахараш. 18.25 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ
16 декабрь

17.55 — Передачай программа. 18.00 — Телевизионни кердаиараш (нохчий, эрсий меттала). 18.30 — Оаха английски меттала къамаьл ду. 19.10 — Берий театра 50 шу дул. 20.30 — Спортивни передача. 20.40 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 20.50 — Кинохроника. (нохчий меттала доакх). 21.05 — Передачай программа. 21.10 — «Чекисташ» яха кинофестиваль. «Щит и меч» яха художественни фильм. «Право быть собой» яха фильм. Хьалхара сери.

РАДИО
17 декабрь

6.30 — «Юрта 1уйре» (нохчий меттала). 6.43 — Ахараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.30 — Передачай программа. 7.35 — Москва. 8.15—«Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Ахараш. 8.45 — «Къона т1ехье» (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — «Мехкашкен континенташкен т1оалла» (г1алг1ай меттала). 16.15 — Илланеш ахараш, халхара ахараш. 16.45 — Керда хоамаш (г1алг1ай меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Ахараш. 18.25 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва. 19.30 — «Къонаь» (нохчий меттала). 20.00 — «Къахьегама ди йистеделлачул т1ехьаг1ара» концерт. 20.30 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ
17 декабрь

18.00 — Передачай программа. 18.05 — Механизаторий барт тайпнта коллективаш юкъе (г1алг1ай меттала). 18.25 — Дешархошта. «Газа цох пайда эцар», яха фильм. (нохчий меттала доакх). 18.45 — Ленинизм вай байракх я. «Детская болезнь» Левизны» в коммунизме» яха Ленина книжкен х1аьзарча хааре дунен коммунистически боламан стратеге а тактика а дешаш. 19.05 — «Дишдургдоаца в1ошаг1кхетар» яха документальни фильм. 19.35 — Телевизионни кердаиараш. 19.50 — Хоамаш. 19.55 — Шоана, бераш. 20.20 — Литературни передача. 20.40 — Передачай программа. 20.45 — «Чекисты» яха кинофестиваль. «Щит и меч» яха художественни фильм «Приказано выжить» яха фильм. (шоллаг1а сери).

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-г1а этаж). Телефонаш: редактора—3-44-90; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-30; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий—3-42-30; Юрта боахамийн письмойн отделий — 3-42-28.
«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-90; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-30; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05252. Заказ № 5459.